WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації:
"Svoboda", 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 70. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 12-го КВІТНЯ 1957 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 12, 1957 No. 70. VOL. LXIV.

АЙЗЕНГАВЕР ДОСТОСОВУЄ СВОЮ ПРОГРАМУ ДО ВИМОГ СУЧАСНОСТИ

ПРЕЗИДЕНТ ДУМАЄ, ЩО ЗМЕНШЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ В АНГЛІЇ СТАЛОСЯ ВНАСЛІДОК ЕКОНОМІЧНОЇ ПОТРЕБИ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер на пресовій конференції заявив, що теперішня програма американського уряду не може бути така, якою вона була в 1890 році, коли президентом ЗДА був республіканець Бенджамін Гаррісон. Ці слова Президента були відповіддю на оскарження республіканського сенатора Беррі Ґолдвотера, який твердив, що Айзенгавер обманув виборців, бо в 1952 році обіцяв зменшувати федеральні видатки, а цього року предложив Конгресові найбільший в історії цієї країни бюджет під час миру. „Ми мусимо достосувати великі засади конституції до невідкличних промислових і економічних вимог нашого часу, казав Президент, і запевнити нашій країні безпеку та те, щоб наш народ міг брати участь в поступі нашої економіки". Айзенгавер заявив, що невірне є ствердження деяких осіб, немовбито він втратив тепер дещо з політичної сили тому, що конституція обмежує право одної людини бути президентом тільки два рази. Він з усміхом прийняв запит журналіста про те, чи дійсно критика його уряду може спричинити погіршення стану його здоров'я. Айзенгавер заявив, що він призвичаєний до критики і може спокійно її сприймати. Люди мають право висловлювати свої думки, й американська історія — це боротьба ідей, і змагання за ті методи дії, які люди вважали за кращі. Президент заявив, що ЗДА мусять прийняти до відома ті зміни, які зайшли в Англії, яка зменшує число своїх збройних сил внаслідок економічних потреб, хоч це може декому не подобатися. Англія бореться з економічними труднощами, які виникли внаслідок двох світових воєн. Велика Британія по-геройськи поборювала економічну кризу, щоб „втримати свій економічний ніс над водою". Західньоевропейські союзники стурбовані тим зменшенням



Нежит Президента триває
На фото: през. Айзенгавер в дорозі на пресову конференцію.

збройних сил Англії, але Президент подивляє відвагу англійських політиків в їх боротьбі за втримання на належному рівні господарського життя країни. З інших справ Айзенгавер порушив ще справу мадярських втікачів, заявляючи, що переселювання їх до ЗДА тільки сповільнилося, але ще не припинилося, і Конґрес має можливість злібералізувати іміґраційні закони. Високий бюджет на 1958 рік є конечний, бо цього вимагає модерна доба. ЗДА і надалі не ведуть торгівлі з комуністичним Китаєм, але ця країна мусить дозволити Японії на експорт до неї своїх товарів, бо інакше Японія мусітиме торгувати з комуністичним Китаєм, бо її населення мусить якось жити. Президент висловив надію, що взаємини з Канадою наладнаються і будуть знову приязні, хоч тепер вони дещо погіршилися внаслідок того, що в американському Конґресі оскаржували в комунізмі канадійського амбасадора до Єгипту Герберта Нормана, який внаслідок того відібрав собі життя.

Гелікоптери евакуюватимуть Президента на випадок війни

Вашингтон. — Джеймс С. Гаґерті заявив журналістам, що на випадок війни президент Айзенгавер виїхав би зі столиці на гелікоптері. Вже закуплено два гелікоптери „Белл Рейджер", і їх тепер випробовують на летунській базі в Міддлтавні, Па. В червні ц. р. відбудеться пробна евакуація столиці, і тоді президент Айзенгавер по раз перший відлетить із Вашингтону на гелікоптері. Згідно з заявою пресового секретаря Білого Дому головна ціль гелікоптера — якнайшвидше завезти Президента з Білого Дому до військового летовища, не спричинюючи найменшої затримки в вуличному русі, який буде збільшений під час проголошеного алярму.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній продуцент фірми „Метро - Ґолдвин - Маєр", Дор Скері,** дістав згоду від родини покійного президента Ф. Д. Рузвелта накрутити фільм про життя цього великого американця. Секретарка пані Ф. Д. Рузвелт повідомляє, що артиста, який гратиме ролю покійного президента, ще не визначено.

● **Одна жінка в Филаделфії** відмовилася бути присяжним суддею, заявивши, що вона є проти смертної кари і не могла б за неї голосувати. Коли ж їй вияснили, що тим разом судитимуть чоловіка за те, що програв на кінських перегонах 1.000 долярів, які дістав від жінки на футро, вона погодилася взяти участь в суді присяжних.

● **Пані Билл Смит** із Форт Ворт, Тексас, не заперечує, що її 5-річний син Виллі курить вже четвертий рік. Мавши ще один рік, він брав у батька жувальний тютюн, пізніше став потрохи курити цигарки та цигари, а тепер викурює денно пачку цигарок і одну цигару. А що скаже ця пані лікареві, коли прийдеться звернутися до нього, щоб рятував здоров'я сина?

● **Команда фльоти** повідомляє, що наприкінці цього року Дослідна Лябораторія Фльоти завершить на ріці Потомак в південному Меріленді будову найбільшого в цій країні радіотелескопа. Цей велетенський астрономічний прилад уможливить студії над зоряними мряковинами та космічним проміннням, яке виходить з різних плянет.

● **Лікарі** бабтистського шпиталю в Бостоні, де перебуває тепер колишній англійський прем'єр Антоні Іден, ствердили, що загальний стан його здоров'я добрий.

● **Голова Американського Червоного Хреста** Е. Р. Гарриман повідомляє, що 10,000 осіб, які потерпіли від торнада і снігової завірюхи, чекають на допомогу. Червоний Хрест не має достатніх фондів, і тому громадянство повинно збільшити свої пожертви на цю добродійну інституцію.

● **9-го квітня** президент Айзенгавер і філіппінський президент Гарсія обмінялися листами з нагоди 15-річчя нападу японців на Батаан.

● **В Українському Клюбі** при Гунтер Каледжі в Ню Йорку (на розі 5-ої Евню і 68-ої вул.) влаштовано дводенну виставку народного мистецтва.

Демократи стараються ще на цій сесії зменшити податки

Вашингтон. — Демократичні провідники в Конґресі пляянують ще на цій сесії ухвалити законопроєкт про зменшення податків на 1958 рік. Спікер палати Репрезентантів Сем Рейбирн заявив, що є можливість зменшити особисті податки для 60,000,000 платників податку, якщо вдасться відповідно зменшити бюджет на фінансовий рік, який починається 1-го липня 1957 року, і якщо економіка країни буде і надалі зростати та дасть державній скарбниці більші прибутки. На думку Рейбирна є вигляди, що здійсняться обидві передумови для зменшення прибуткових податків вже від 1-го січня 1958 року. Провідник демократичної більшости в Сенаті, сенатор Линдон Б. Джансон заявив, що демократи хочуть почекати до 15 квітня, коли буде відомо, яка буде бюджетова надвишка і тоді можна буде думати про зменшення податків.

Рутер переобраний на президента спілки автомобільних робітників

Атлантик Ситі. — На 16-ій конвенції спілки Об'єднані Автомобільні Робітники президентом її обрано знову на протяг двох років 49-літнього Волтера П. Рутера. Переобрання відбулося одноголосно. Рутер, який здобув собі славу і признання серед робітництва за свої успіхи в боротьбі за колективне покращання заробітної платні, починає з цим вибором уже сьому каденцію на становищі президента спілки автомобільних робітників, що об'єднує 1,385.000 членів. Так же само, як і Рутера, обрано акляматією теж і дотеперішніх співробітників Рутера. Прийнявши вибір, Рутер заявив, що першим його завданням в переговорах за новий контракт для членів його спілки, які почнуться в 1958 році, буде встановлення коротшого тижня праці і збільшення ефективного заробітку робітників. Вибори нового проводу спілки проходили в супроводі довготривалих виявів прихильности учасників конвенції до свого провідника.

Стівенсон очолює корпорацію, що продукує наукові фільми

Шикаґо, Іллиной. — Колишній демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон повідомляє, що він прийняв головство в дорадчій раді корпорації „Енциклопедія Британніка Фільмс", якої головна кватира находиться в Вілметі, Іллиной. Це є найбільша в світі фірма, яка продукує і продає по цілому світі наукові фільми, що ними послуговуються при навчанні в шкільних клясах. Це становище запропонував йому колишній сенатор ЗДА Вільям Бентон. Це буде тільки частинне затруднення Стівенсона, який і надалі працюватиме в адвокатській фірмі в Шикаґо. Стівенсон заявив, що це нове становище дозволить йому мати вплив на шкільне виховання, бо тепер школи щораз більше послуговуються виховними фільмами. До дорадчої ради цієї фільмової корпорації належать ще більше членів, між якими є професори й президенти університетів, економісти і банковці та колишня асистентка секретаря армії Анна М. Розенберґ.

Подружжя Соблів призналося до шпигунства в користь Москви

Ню Йорк. — Джек Собел і його дружина Мира, оскаржені в шпигунстві в користь Москви, 10 квітня признали ся, що співпрацювали з російськими аґентами, викрадали оборонні американські таємниці та передавали їх до Москви. До 10-го квітня обидвоє свою вину заперечували. Їхня розправа була визначена на 22-го травня і разом із ними мали судити також Джекоба Албама, заарештованого із Соблами ще 25 січня. Суддя Левет запитався оскаржених, чи вони свідомі того, що зробили, і чи знають, яка їм загрожує кара. Оскаржені притакнули на ці запити. Пізніше суддя питався, чи їм хтось із представників суду обіцяв якусь полегшу за признання своєї вини Соблі заперечили це. Загально думають, що оскаржені шпигуни своїм признанням до вини сподіваються уникнути смертної кари, яка грозить за шпигунство, згідно з законом 1954 року. Розправа Соблів визначена на 3-го травня.

МекЛавд — амбасадор до Ірляндії Френсіс Вілліс — амбасадором до Норвеґії

Вашингтон. — Президент Айзенгавер 9-го квітня найменував на амбасадора до Ірляндії Скотта МекЛавда, а на амбасадорку до Норвеґії — панну Френсіс Е. Вілліс. МекЛавд був головою бюра безпеки і консулярних справ в державному департаменті, і проти нього виступали деякі члени Конґресу за повільне здійснювання іміґраційного закону. В Ірляндії він займе становище по В. Г. Тефті, який вертається до Вашингтону, де буде членом ради плянування в держ. департаменті. Панна Френсіс Е. Вілліс тепер є американською амбасадоркою в Швайцарії. Вона є фаховою дипломаткою, й була першою жінкою, яка зайняла провідне становище в дипломатичній службі. В Норвеґії вона обійме становище по амбасадорі Коррін Стронґові, який зрезиґнував. Панна Вілліс була амбасадоркою в Швайцарії продовж чотирьох років.

Конґресмен Портер домагається резиґнації Соммерфілда

Вашингтон. — Демократичний член Комісії для Поштових Справ конґресмен Чарлз О. Портер домагається, щоб генеральний поштмайстер Артур Соммерфілд „негайно зрезиґнував" зі свого становища тому, що в другій і третій чвертях цього року видав ті гроші, які були призначені для його департаменту на четверту чверть фінансового року, це значить на квітень, травень і червень. Конґресмен Портер сказав, що „Соммерфілд діяв, як злий підприємець, і внаслідок цього йому забракло до кінця фінансового року аж 47 мільйонів долярів". Соммерфілд домагається, щоб Конґрес поза бюджетом признав на поштовий департамент 47 мільйонів долярів, бо інакше він мусітиме обмежити поштову службу. На комісії зізнавали два колишні головні поштмайстри за демократичних президентів і обидва вони заявилися за тим, щоб Конґрес прийняв урядовий законопроєкт про збільшення поштових оплат, що зменшить недобір цього департаменту на 462 мільйони долярів. Ці колишні поштмайстри — це Джеймс А. Ферлі і Дж. М. Доналдсон.

В ЙОРДАНІЇ СКИНЕНО ПРО-КОМУНІСТИЧНИЙ УРЯД

Амман. — Про-комуністичний уряд Сулеймана Набульсі подався в середу 10 квітня ц. р. до димісії. Саме під час засідання уряду ввійшов до кімнати шеф т. зв. королівського кабінету Баят Тальгуні з листом від короля Гуссейна, в якому Гуссейн жадав від прем'єра зречення, покликавшись на своє конституційне право. Після того Сулейман Набульсі заявив своє зречення. Сталось це акуратно в 24 години пізніше, як Набульсі проголосив, що закінчилась урядова криза і що всі плітки на тему димісії уряду не правдиві. Загально вважають, що безпосередньою причиною одвертого виступу короля Гуссейна, відомого з своїх антикомуністичних поглядів, була заява прем'єра Набульсі в минулу суботу, що Совєтський Союз це „великий приятель" Йорданії і що Йорданія і СССР встановлять дипломатичні взаємини „на амбасадорському рівені". Проте вважають, що закулісова боротьба за впливи в Йорданії ще не закінчились. Лівий уряд Сулеймана Набульсі прийшов був до влади в минулорічному жовтні під натиском інспірованих Єгиптом вуличних демонстрацій. Прозахідні політики із країн Середнього Сходу нарікали віддавна, що єгипетський президент Нассер править в їх країнах „за посередництвом вулиці". В лютому ц. р. Йорданський король Гуссейн написав до прем'єра Набульсі листа що його негайно, оприлюднив, з перестрогою проти комуністичної небезпеки в Йорданії. В останніх тижнях про- і контра-совєтські впливи змагались за кулісами. Король Гуссейн призначив генеральним директором публічної безпеки Мохаммеда Маатія, якого підвищив до ступня генерала. Однак — як повідомляють — в Йорданській армії, створеній з колишнього Арабського Леґіону, що його створив був англійський генерал Глобб-паша, є численні і впливові симпатики президента Нассера і його про-совєтської політики. Тому, що Йорданія залежна тепер цілком від щорічної фінансової допомоги від Єгипту, Савді Арабії і Сирії, то взагалі вся майбутність Йорданії як суверенної країни, стоїть під знаком запиту — коментують часописи.

Переговори між ЗДА і Єгиптом в справі Суезу продовжуються

Каїро. — Американський амбасадор в Єгипті Раймонд Гейр конферував у середу 10 квітня вечором з президентом Нассером знову дві і пів години над справою Суезу. Того самого дня вранці він мав близько тригодинну конференцію з єгипетським міністром закорд. справ д-ром Махмудом Фавзі. Коли журналісти запитали амбасадора, чи він може ствердити успіх переведених розмов, він відповів: „Ні, ми дальше перекидуємось м'ячиком туди й назад". Зрештою, ніяких подобиць про ті затяжні американсько-єгипетські розмови ніяка сторона не подала. Президент Айзенгавер висловив на своїй останній конференції в середу 10 квітня у Вашингтоні свій оптимізм щодо остаточного висліду переговорів з Єгиптом про Суез, однак він признав, що не знає, як довго ті переговори ще потривають. Тим часом, за газетними вістками, Нассер не поступився ані кроком у своєму становищі щодо Суезу. В англійській палаті лордів критиковано З'єдинені Держави за їх середньо-східню політику.

Хрущов підтримує знову Лисенка і його теорію

Москва. — Совєтські часописи опублікували повний текст промови першого секретаря КПСС Нікіти Хрущова, виголошеної в понеділок 8 квітня ц. р. в Ґорках. В цій своїй промові Хрущов підтримав акад. Трохима Лисенка в його боротьбі з Академією сільсько - господарських наук і визнав його теорію набутих властивостей, як основну і зобов'язуючу в сільському господарстві. Лисенко користувався свого часу великою прихильністю і його теорія набутих властивостей чи пак впливу оточення у протилежності до впливів дідичности була офіційною комуністичною догмою. Після смерти Сталіна і в процесі т. зв. десталінізації Трохима Лисенка усунено із становища президента Академії Сільсько - господарських наук і значення його теорій почали завзято поборювати інші совєтські біологи. Промовляючи в Ґорках, Хрущов атакував згадану академію за її ворожість до Лисенка і ствердив важливість його теорій для сільського розвитку сільсько господарського життя.

Китайські комуністи тортурували американських духовників

Гонґ Конґ. — Фульдженс Ґросс, римо-католицький священик-місіонар, який пересидів 6 років у в'язниці в Китаї за „шпигунство" в користь ЗДА, звільнений з в'язниці прибув до Гонґ Конґу англійським вантажним кораблем, що взяв його на палубу з Шангаю. Звільнений духовник, цілком сивий у своїх 53-х роках, приніс вістку, що два америкаські духовники з Чину Єзуїтів, мають вийти на волю в червні ц. р. Він назвав імена ще трьох інших американських священиків, які сидять ще у в'язниці в Шангаї. Він ствердив, що всі вони — за його відомостями — здорові, хоч терплять „від психічного пригнічення". Зрештою він відмовлявся відповідати на різні питання журналістів, заявивши врешті одверто, що не має довір'я до запитуючих прявних журналістів, бо, мовляв, між ними можуть знаходитися також комуністи. Як потверджують часописи, між приявними тоді журналістами були дійсно також представники комуністичної преси з Гонґ Конґу. Відповідаючи на настирливі запити журналістів, чи він, о. Фульдженс Ґросс, признався до закидуваного йому шпигунства, він відповів „ні", а на запит, чи його тортуровано, відповів „так".

Суд затримує дітей батьків, які хочуть вернутися до СССР

Шикаґо, Іллиной. — Суддя Джан Дж. Клейтон заявив подружжю Кузьміних, що суд стане опікуном їхніх четверьох дітей, якщо вони вернуться до СССР. Це рішення є тимчасове, а остаточне ухвалене буде 15 травня, як цього домагався і асистент стейтового прокуратора Бенджамін Новосельски і як про це просив представник совєтської амбасади. Подружжя Кузьміних прибуло до ЗДА в 1950 р. Вони мають 4 дітей: 10-річного Ричарда, 8-річного Джорджа, 7-річного Пола та 8-місячного Пітера. Наймолодший син є американським громадянином. Два старші хлопці перебувають в баптистській захоронці, а Пол — в домі для сиріт. Кузьмін 5 років тому лікувався в шпиталі для умовохворих. Він заявив журналістам: „Америка окей, але шпиталь не є добрий". Суддя питався його, хто їм оплатить кошти подорожі до СССР. На це Кузьмін відповів, що проситиме Бога про поміч. Найстарші сини заявляють, що не хочуть вертатися до СССР, бо їм подобається життя в Америці.

СОВЄТИ ВІДМОВЛЯЮТЬСЯ ЗВЕРТАТИ СВОЇМ ГРОМАДЯНАМ ПОЗИЧЕНІ В НИХ ГРОШІ

Москва. — Совєтський Союз уневажнив т. зв. внутрішні позики, розписувані в СССР щорічно від 1922-го р., „заморозивши" сплату їх на 25 років. Заявив це Хрущов у своїй промові в середу 10 квітня у м. Ґоркій, перекресливши тією своєю заявою надію у мільйонів обдурених громадян, що може вони колись дістануть назад свої гроші, або бодай відсотки разом із старечою рентою. Для осолодження вісі вістки, Хрущов заповів, що від наступного року совєтський уряд не буде вже більше розписувати внутрішніх позик. Цією останньою заповіддю вдоволені молоді люди, які ще не втратили „позичених" „народній" владі грошей, або втратили розмірно небагато. Щорічна т. зв. внутрішня позика це був насправді другий неофіційний державний податок, бо „добровільне" підписування позик рівнялось в совєтській дійсності грубому примусові. Таким чином уряд загарбав у совєтських громадян велетенську суму 260 більйонів рублів, що їх мав сплатити до 1978 року, себто за офіційним курсом 65 більйонів долярів, а за дійсною вартістю рубля — $26,000,000,000. Висота щорічної внутрішньої державної позики в СССР рівнялась двотижневому, а то й двомісячному заробіткові підсовєтського робітника чи службовця. „Замороження" звороту позик на 25 років насправді рівняється перекресленню державних зобов'язань, бо за той час — як уже тепер передбачується — велика частина позикових облікацій буде загублена, понищена чи призабута. Загально теж вважають, що після 25 років совєтський уряд — всупереч теперішньому „урочистому" запевненню забріханого большевицького диктатора — знову або „заморозить" позики на дальші роки, або вже остаточно перекреслить їх. Залишається тільки ще один спосіб видурманювання грошей — у т. зв. державній льотерії, в якій виграють так звані щасливі числа. Хрущов, для виправдання грабіжницького декрету большевицького уряду, заявив, що „заощаджені" державою гроші підуть на будову домів, шпиталів, шкіл „і інші потрібні видатки", між якими, очевидно, на першому місці стоять зброєння і кошти утримання комуністичного партійного апарату. Хрущов признав, що коли б совєтський уряд захотів виконати своє зобов'язання супроти вірителів-громадян, то мусів би в цьому році заплатити 16 більйонів рб., зворотом позик і сплаченням відсотків. З прикметним комвладі цинізмом, Хрущов хвалився, що тільки в державі з комуністичною системою можна робити таку „реформу", бо, мовляв, в капіталістичній державі „не зрозуміли б" її. Західні коментатори стверджують, що дійсно на Заході під натиском публічної опінії уряд, який зважився би на такий грабунок, негайно перестав би існувати.

Рада НАТО аналізуватиме англійський оборонний плян

Париж. — Керівні військові і політичні кола Північно-Атлянтійського бльоку — всупереч їхнім публічним заявам — глибоко стривожені і схвильовані новим англійським пляном оборони, — запевняють американські спостерігачі в Парижі. Тому Рада НАТО, яка 1 травня ц. р. має зібратись в столиці Німеччини Бонні, буде присвячена виключно аналізі того нового англійського плянування. Англійська Біла Книга заскочила західніх европейських військовиків, бо тільки американські державні мужі були попереджені про англійські пляни зменшити майже на половину збройну силу та переставити оборону на кермовані ракети й атомові бомби. Західньо-европейські військовики і політики вбачають найбільшу загрозу від нового англійського пляну в тому, що він може піддати думку іншим членам НАТО — відмовитись від суходільної армії. Тоді взагалі впала б ціла концепція оборони Західньої Европи через зупинення совєтського наступу піхотними змоторизованими з'єднаннями і гарматами, а в послідовному наслідку — відпала б взагалі надія на можливість оборони Західньої Европи. В такому випадку треба би вернутись до концепції так званої периферійної стратегії — від Атлянтійського океану і північної Африки, так, як це було при творенні другого фронту у війні проти Гітлера. Однак це означало б у практиці капітуляцію Европи перед Москвою, а до цього Рада НАТО не може допустити.

У СВІТІ

● **Зловлений іранський бандит** признався, що це він убив американку Аніту Керрол після того, як замордовано її чоловіка і ще одного американця, Брюстера Вилсона, в засідці 24 березня в південному Ірані. Прізвище цього бандита — Ахмад Шах. З 18-ма іншими бандитами, оточеними пакістанською прикордонною сторожею, він розпучливо намагався продертися до порту над Арабським морем. Ахмед Шах запевняє, що ватажка цієї банди Даджаха і його брата вбито в перестрілці з іранською поліцією минулої середи біля міста Калляґґуре, але шеф іранської поліції цьому не вірить. Ахмед з трьома юнаками і 14-ма жінками встиг утекти. Усіх зловлених бандитів Пакістан уже видав Іранові.

● **В Японії** внаслідок трьох великих пожеж згинуло в останніх днях 1,000 акрів лісу, і згоріло 250 домів. Без даху над головою залишилось 1,200 осіб. На острові Гоншу згоріло 50 крамниць. Лісової пожежі не можна було опанувати і вона тривала, поки ліс зовсім не вигорів.

● **На Мадярщині** всіми справами керує фактично диктаторський тріюмвірат: Янош Кадар, прем'єр, що його Імре Надь звільнив був з в'язниці в 1954 р. і що став потім секретарем партії; Беля Бішку, 36-річний міністер внутрішніх справ, член компартії від 1944 року, донедавна зовсім невідомий ширшій публіці, і ген. Геза Ревес, вишколений в Совєтах, колишній робітник сталеварні і організатор совєтських партизанів за 2-ої світової війни. До цієї трійки найближче стоїть 47-річний „міністер культури" Джуля Каляй, колишній партизан, наступник розстріляного міністра закордонних справ Ляслo Райка. Зрештою, всі вони підлягають командувачеві совєтської армії на Мадярщині.

● **Комуно - китайський** прем'єр Чу Ен-лай відвідає в червні ц. р. Тіта. До цієї візити прив'язується велику вагу з уваги на дуже напружені відносини між Юґославією і Москвою, які привели до фактичного зірвання Москвою угоди про господарську поміч Юґославії. Проте, загально думають, що комуністичний Китай не підтримає Тіта, а буде старатися переконати його замиритися з Совєтами.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СПРАВА СУЕЗУ

На перший погляд могло б здаватись, що той великий політичний комплекс, який можна окреслити коротко справою Суезу, вже втратив свою загрозливу гостроту. Але справді це тільки здається з уваги на те, що ця справа тягнеться вже від деякого часу, що кілька місяців вона була головною темою газет і дипломатії і тим самим „збуденніла". Те, що вона в жадному разі не втратила ані актуальности, ані загрозливости, виразно підкреслюють газетні та інші коментарі у зв'язку з проголошенням, що минулого вівтірка, 9-го квітня, Суез прочищено до тісї міри, що по ньому знову можуть плисти кораблі до 20.000 тонн посмности, себто такі, на які дозволяє структура каналу.

Як же виглядає справа Суезу тепер? Засадничо в ній нічого сутнього не змінилось від того часу, як єгипетський президент Нассер, задумавши зробити з нього проблему, з кінцем минулого року проголосив націоналізацію цієї чи не найважливішої міжнародної артерії. Як відомо, „справа Суезу" вже спричинилась була до війни, з якої тільки Америка своєю дипломатією в Об'єднаних Націях та своїм авторитетом врятувала Єгипет. Акція З'єдинених Держав у той час великої міжнародної кризи базувалась на двох головних принципах, власне на одному принципі і на одній надії: на принципі, що міжнародних непорозумінь не можна полагоджувати війною, і на надії, що Нассер збагне серйозність ситуації і до того відповідно достосується.

Теперішня ситуація промовляє радше за тим, що американські надії були досить безпідставні. Президент Нассер не відступає від свого становища арбітра, всіляко вимотується від скликання міжнародної конференції для „перманентного полагодження" спору за Суез, обстоює однобічно своє виключне право встановлювати правила користування тією водною артерією, коротко — хоче бути, сказати б, самодержцем Суезу і довільно ним розпоряджатись.

Принципово Єгипет має на це право, бо Суез знаходиться на його суверенній території. Коли ж з цього виникла міжнародна проблема, то сталося це в теперішній міжнародній ситуації, в якій Єгипет, як і багато інших менших країн, опинились на грані двох антагоністичних світів. І Нассер видвигнув цю проблему не з цих принципових міркувань, але з всіляких коньюнктуральних спекуляцій, в *яких поважну ролю грають і його особисті амбіції. Тим часом* основна вимога Заходу, головно таких країн, як Британія і Франція, відноситься не до заперечення суверенних прав Єгипту на Суез, але передусім до відповідної міжнародної гарантії життєвого для них користування Суезьким каналом. Їхні вимоги зрозумілі, бо й вони мають право та обов'язок забезпечити свої життьові інтереси проти химер не так однієї країни, як її амбітного володаря, який в додатку став або легко може стати іграшкою в імперіялістичній політиці московського ворога людства.

Суперечності і змагання тривають. Відступивши, під натиском Америки, від вирішення справи Суезу силою, західні країни, тепер уже разом з Америкою, намагаються довести до такого вирішення лагіднішими засобами. Крім дипломатії, вживається економічного впливу, при чому американські і англійські кораблі дістали від своїх урядів вказівку, по можливості, оминати Суезький канал; „заморожено" єгипетські конта в поодиноких західніх країнах до часу полагодження справи Суезу, і подібне. Рівночасно прочищується туман, яким оповили були Суез одна і друга пропаганда, і з-поза того туману починає щораз виразніше розкриватися і світові, і арабським націям, включно з єгиптянами, справжня суть справи, зокрема та поважна роля, яку в ній грають, з одного боку, амбіції президента Нассера, а з другого — інтриги Москви. Прочищення туману може допомогти розв'язати мирно і цілу проблему.

Тим часом ситуація дуже поважна і грізна. Суез бо не є „периферійною справою". І хоч в цьому випадку він може грати ролю „третього арґументу", себто бути тим батогом, яким Москва хотіла б ударити своїх західніх суперників, проте він сам по собі становить таку міжнародну вартість, яка набагато перевищує не одну з тих, що вже були в історії причиною затяжних воєн. Америка зуміла цю війну за Суез відвернути, можна сказати, за п'ять хвилин перед дванадцятою, але сама справа Суезу, включно із великою загрозою війни, ще далеко не полагоджена.

ВІД УСМІШОК ДО ПОГРОЗ

Якщо ніхто вже тепер у світі не сумнівається, що московські правителі мали, мають і завжди матимуть перед очима ту саму ідеологічну і державно-політичну ціль — насадити комунізм в усьому світі і підпорядкувати йому всі існуючі ще у світі вільні держави, то не можна заперечувати факту великої зміни в совєтській закордонно-політичній тактиці. „Дипломатія усмішок", прийнята на Женевській конференції в липні 1955 року, виявилась у совєтській практиці в постійному підкреслюванні зменшення міжнародного напруження, злагіднення міжнародної атмосфери і збільшення шансів „мирного співіснування". Президент Айзенгавер був компліментований, а на бенкетах, влаштовуваних в честь різних західніх державних мужів у Москві, говорилось „як між приятелями" — за власною совєтською термінологією. В такому тоні появились також комунікати наприкінці відвідин у Москві скандинавських прем'єрів. Були залицянки до Туреччини й Ірану, вірних членів антисовєтських військово-політичних блоків. Різних довкільних шляхів уживали большевики, щоб дістати від Вашинґтону запрошення для маршала Жукова. Вже навіть після відвороту від тактики усмішок Булганін у своїх листах до президента Айзенгавера чи в своїх заявах у Москві поручав нову конференцію „4-х великих" в справах Середнього Сходу.

Все це радикально змінилося. Сьогодні совєтська преса є докладною відбиткою тактики, стосованої за Сталіна: лайки, обвинувачення і шантажу. Про Айзенгавера пишеться, що він „скинув маску". Зароїлось знову від закликів до чуйности проти „американських шпигунів". Туреччина й Іран, Норвегія, Данія і Голляндія, Західня Німеччина і Франція, ба навіть „невтральна" і „приязна", дійсно безборонна маленька Фінляндія, — всі вони стали предметом безпосередніх погроз і адмоніцій. Проголошена в московському радіо під адресою Голляндії погроза „стерти з лиця землі" найбільші голляндські міста однією водневою бомбою за те, що на території тієї країни одно летовище віддано до розпорядження З'єдиненим Державам, живо пригадує погрози Гітлера стерти з мапи світу Лондон та інші англійські великі міста. Знову ж під адресою Америки, свідомо чи забувшись, вживають Совєти точнісінько того самого звороту, що його три-чотири роки тому придумав був — на страшне обурення Москви — державний секретар Джан Ф. Доллес: про застосування „масової відплати" на випадок аґресії. Тепер раз-у-раз згадується в совєтських нотах про „масову відплату".

Ця яскрава зміна тактики безумовно мала свої причини. Однак, найважливішою і першою причиною була не поведінка Заходу, а події за залізною завісою. Розвінчуючи Сталіна на 20-му з'їзді компартії у Москві 14-25 лютого мин. р., Хрущов вправді мав на увазі також злагіднення міжнародної ситуації, яку Сталін своїми провокаціями привів над край третьої світової війни, проте в практичних наслідках це розвінчання проявилось головно на внутрішньому ринку. Воно трохи „облегшило життя" народам за залізною завісою. Ці трохи свобідніші умовини деякі народи використали, щоб проявити свої ворожі до комунізму настрої. Так сталися відомі події в Польщі й на Мадярщині, які настрашили Москву і змусили її знову загострити курс. Дійшло до того, що головний „розвінчувач" Нікіта Хрущов заявив, що „ми — сталіністи" і закликав наслідувати „сталінську закордонну політику в основних справах". Реакція Москви на події в Познані, Варшаві й Будапешті вимагала загострення й закордонно-політичного курсу з суто тактичних причин: щоб відвернути увагу підсовєтських народів від нестерпних відносин в їхніх країнах. Знаменпту нагоду для цього дала англо-французька виправа проти Єгипту, після чого Москва погрожувала Англії і Франції збомбардувати їх далекосяжними торпедами та перекинути своїх „добровільців" на Середній Схід. Проте, ця середньо-східня історія скінчилась для Москви небажаним зворотом: вправді відступ Англії, Франції й Ізраїлю врятував режим Нассера, але підніс в очах усіх середньо-східніх народів авторитет З'єдинених Держав і персонально Айзенгавера.

Зараз потім прийшли такі три акти американської закордонної політики, які — за ствердженням західніх кореспондентів у Москві — смертельно схвилювали й налякали Москву: 1) проголошення доктрини Айзенгавера, яка, з одного боку, обіцяє господарську допомогу середньосхідним країнам, а з другого загрожує вжиттям збройної сили проти всякого дальшого проникання СССР на Середній Схід, 2) приступлення Америки на конференції на Бермудах до Багдадського пакту, себто підтримання авторитету Туреччини, Іраку, Ірану й Пакістану, членів того пакту на Середньому Сході, всією збройною силою З'єдинених Держав, і 3) згода Америки на вивінування Англії далекосяжними керованими ракетами, а всіх інших союзників із НАТО — атомовою зброєю. До цих трьох моментів американської політики дійшов ще третій момент із терену Середньої Европи: нова західньо-німецька армія починає набувати реальних обрисів, а призначення ген. Ганса Шпайделя командантом усіх середньо-европейських сухопільних військ НАТО стало — як твердять західні обсерватори у Москві — для московських диктаторів куди більшим „шоком", як для французьких націоналістів.

Москва відповіла на ті події запеклою пропаґандою та цілою низкою офіційних нот, меморандумів і заяв. В окремій заяві назвала нову американську політику на Середньому Сході „загрозою для миру". В іншій заяві натавровано західньо-европейську митну унію. Ще в іншій виразно названо Бермудську конференцію Айзенгавера і Мекміллена „підготовою до атомової війни". В окремій ноті Москва перестерігала союзників Америки проти признання їй летунсько-морських баз. Врешті в окремих нотах — як уже згадувалось — погрожувано Норвегії, Данії і Голляндії за приналежність до НАТО, а Фінляндію вилаяно за „намагання воскресити мілітаристичний дух". Однак, уже тепер видно, що наслідок всієї цієї пропаґандивної совєтської кампанії і зміненої закордонно-політичної тактики — для СССР наскрізь неґативний. Так, напр., кореспонденти з Данії і Голляндії стверджують одностайно, що саме після отих совєтських шантажових нот замовкла там пацифістична аґітація і поглибилось переконання, що в союзі з НАТО є більші шанси врятуватись, аніж в позиції „невтральної" країни поміж двома атомовими велетнями — СССР і ЗДА.

ЗДА загострили свою політику, побачивши, що слідом за „дипломатією усмішок" Москви не тільки не прийшло до конструктивної розв'язки ні одної спірної міжнародної проблеми, а навпаки, Москва показала свою брутальність на Мадярщині і виступила в ролі нацьковувача та інтриґанта на Середньому Сході. Тоді знову Москва, злякавшись, замість піти по лінії уступок, напр., в справі об'єднання Німеччини чи зречення з своєї диктатури в сателітних країнах, почала шантажувати Захід і продовжувати пробні вибухи водневих бомб. Таким чином світ вступив у період дальшого напруження.

„ДЕРЖАВА" В ДЕРЖАВІ

Під таким заголовком у протестантському журналі „Кришчян Економікс", в числі з 2 квітня ц. р., появилася довша рецензія на свіжовидану книжку Брайтона Берона (Inside the State Department), що 25 років був офіційним істориком і хронікарем державного департаменту у Вашинґтоні. Рецензія на цю книжку, що її написав д-р Б. В. Дод, така смілива й ревеляційна, що варто з нею познайомитись.

Автором книжки є особа, яка довгі роки стояла дуже близько „престолу" і через руки якої переходили найтаємніші документи тієї „держави в державі", наймогутнішого у світі міністерства закордонних справ.

На самому вступі подає рецензент, що ні в одному департаменті нашої держави не відбулося за останніх 25 років таких радикальних змін, як в державному департаменті; що в жадній ділянці американської державної машинерії не було таких „потрясень" і зворотів, а також ударів публічної думки, як в цьому департаменті. І що ніяка галузь американського державного життя не була — і не є — закрита таким серпанком таємничости, дискреції, як дії і документи цього відділу американської держави.

Кар'єра д-ра Берона одного гарного дня закінчилася для нього дуже немило й болюче саме тому, що він задумав видати збіркою документи... Ялтинської конференції! Вже самий цей задум показався для „декого" такою небувалою „єресією", що в консеквенції його звільнили, не подавши причин. Ще одно: задумане видання протоколів Ялтинської конференції мало бути призначене для вжитку *тільки членів Конґресу,* а ніяк не ширшої публіки. І тут запала „стіна дискреції" — для добра й безпеки держави... Що більше, Конґрес домагався видати друком ці речі, навіть для вжитку ширшої публіки, і д-р Берон „на свою руку" взявся до праці. Але цього йому відмовлено. Навіть тепер, в цій своїй книзі спогадів — чимало речей він промовчав, бо, як льояльний американець, почуває себе ще далі морально зобов'язаним до мовчанки. Урядовці державного департаменту заборонили йому навіть „шпирати" документи, що містяться у відомій Бібліотеці Рузвелта в Гайд Парку, хоч він один „розуміється" на поданих там деяких письмах.

Що більше, йому не вільно було публікувати не тільки закордонні документи цього департаменту, але навіть американські. Мовляв, щодо деяких треба мати „згоду" заморських держав. При цьому чимало таких „секретних справ" віддавна добре знають Совєти та їхня розвідка. Закривано їх від американської публіки для „державної безпеки"... Д-р Берон „добровільно" був усунений з цього посту, бо інакше йому не признали б пенсії. В той самий час інший історик цього ж департаменту, Доналд Дозер, був звільнений в тих самих обставинах, що й він, — коли працював над збіркою документів з часів конференції в Теґерані...

Д-р Берон каже, що добре й джерельно знає історію з Гіссом. Він знає, які поважні впливи мав Гісс на конференції в Ялті, в Об'єднаних Націях і в намаганнях віддати Панамський канал — під міжнародну контролю. Першиною колекції його документів, пише рецензент, є історія мирових договорів та документів з ділянки т. зв. коекзистенції. Широка публіка, пише рецензент, головно ж учені, правники, бизнесовці і... члени Конґресу повинні все знати і все мати в руках! А також виборці... Поміж деякими „угодами", що їх укладено без порозуміння з обома палатами Конґресу, є таємничий протокол з 1949 року про включення Німеччини до Европейської Спільности Народів. Далі, угода з Юґославією щодо економічної допомоги для неї; угода з Великобританією з 1941 р. щодо стаціонування американських летунських баз.

Далі пише автор дослівно таке: „Як член Комісії в справі мирових договорів, а також її голова, я знаю про велике число секретних договорів нашого уряду з іншими державами, які мають відношення до загалу населення, його економії тощо. Є там мова про речі, про які кожний з нас, передусім члени Сенату, повинні б знати".

І, як пише рецензент книжки Берона, якщо він і знає всі ті речі, він не може про них писати й говорити. Незалежно від цього чимало таємничих вісток, фактів і угод — було знане деяким непокликаним до цього, поза плечима його, як офіційного, єдиного „сторожа" цих важливих документів. Не знають про це Конґрес і преса — але деякі закордонні чинники знають чимало з цього матеріялу.

Д-р Берон закликає Конґрес до негайної й гострої акції в цій дивовижній і впертій поведінці державного департаменту. Хоче гострого слідства головно щодо минулого стану. Це не буде така легка справа, пише рецензент книжки, бо бюрократія, інерція й старі навички з „доби Ачесона" все ще покутують. Книжка ця, пише рецензент, кидає яскраве світло тути, де нікому нема доступу.

А. Ч.

ЖИТТЯ НА ПОЗИЧЕНИЙ ЧАС

Є американська приповідка, яка говорить про те, що людина живе на позичений час. Не треба бути переконаним песимістом чи фаталістом, щоб знайти в цій приповідці, як у багатьох інших народніх приповідках, здорову й оправдану думку. Адже ж, не зважаючи на прямо фантастичний розвиток медицини, яка впродовж п'ятидесятиліття продовжувала вік людини на 22 роки (в 1900 році пересічний вік чоловіків був 46.6, а жінок 47.6; у 1950 році відповідно — 66.6 і 69.2 року), і на щораз нові засоби забезпечення від нещасливих випадків під час праці, її життя все ще, як і колись, щодня й щогодини загрожене десятками різних небезпек, проти яких так важко встерегтися.

Це ніякий фаталізм пам'ятати про це. Людина завжди жила і житиме за твердими законами природи, і забувати про них нікому не вільно. Ці тверді закони вимагають протидій, і коли ми не дбатимемо про забезпеку проти них, шансів упасти їх жертвою буде набагато більше. У плянуванні нашого життя і передусім у плянуванні життя і росту наших дітей мусимо пам'ятати про численні газарди життя і їх, як у взірцевому книговеденні, вписувати по стороні можливої втрати. Без цього не допоможе нам оптимізм, і ті, яким присвячуємо наші найбільші старання, легко можуть опинитися на дні нужди чи в безнадії після нашої несподіваної смерти.

Та залишім ці міркування й заступімо їх кількома прикладами, яких стільки приносить щоденне життя.

У Челтенгемі, недалеко Филаделфії, доживав свого працьовитого віку літній, бо вже 75-річний, наш земляк, Іван Ваврик. Майстер цементових робіт і вправний столяр, він п'ятдесят років тому вúемігрував зі своєї зеленої Королівки, Борщівського повіту, в Пенсилвенію, де заклав родину, дбайливо виховуючи свої чотири доні та готуючи їм легшу долю, як та, яку йому дало життя. Обтяжений родинними обов'язками, він забезпечився в УНСоюзі, щоб, на випадок нещастя, не залишити родини без помочі. Двічі перериває плачення вкладок на забезпечення. Брак заробітку і нові видатки на родину непосильно обтяжували його бюджет. Але він завжди вертався до свого обов'язку і, сплачуючи залеглість, відновлював своє забезпечення. Хоч його батько помер замолоду, бо 45-річним, а мати ще скорше, бо на 30-му році, Іван Ваврик втішався довгим віком і, доживши 75-ліття, сподівався мирно й без надзвичайних випадків закінчити своє життя. Та хто з нас є забезпеченим від випадку? І чи є вік, який дає таку ґарантію? Порядкуючи незабудовану площу, спалюючи минулорічну траву і хабаззя, Іван Ваврик необережно наблизився до вогню, від якого зайнялася його одежа. Він дізнав важкого попечення і, промучившись місяць, 4-го лютого ц. р. помер у шпиталі. Дружина і приятелі відпровадили його на филадельфійський цвинтар, де його свіжа могила вже обростає першою весняною травою. Хто міг сподіватися, що ця 75-літня людина, яка вже давно покинула всяку небезпечну роботу, яка вела спокійне і обережне життя, саме так закінчить свій життьовий шлях?

Далеко частіше випадкова смерть зустрічає молодих, повних сил і віри в свою будучність, людей. Ось не цілих два місяці раніше від бл. п. Івана Ваврика покинув несподівано цей світ 38-річний член УНСоюзу, бл. п. Михайло Шевчук з Бруклину. Громадянин села Кривки, Тернопільського повіту, він прибув до цього краю з останньою великою хвилею нашої іміґрації. Через сім місяців після вступлення на американський берег він забезпечився в УНСоюзі і завжди точно вив'язувався зі своїх забезпеченевих обов'язків. Повний життя, оптимізму та плянів на будуче, виконував він свою нелегку і небезпечну працю чистильника вікон у хмародерному Ню Йорку. Хоч додержував усіх приписів обережности так, як мало хто з його товаришів, випадок не обминув його. 16 листопада минулого року завели його всі засоби забезпеки, і він упав на вулицю з 20-го поверху і вбився на камінні. Поховали його на кальварійському цвинтарі на Квінсі, і його трагічна смерть залишивши його дружину Наталку та численних приятелів у глибокому смутку, стала для всіх нас різкою пригадкою про те, що несподіване нещастя може трапитися у кожному віці та при всякій праці.

А ось третій трагічний образок, свіжий вирізок живої дійсности. Молода, 28-річна жінка, мати двох малих синів, дружина такого, як вона сама, молодого чоловіка, забезпечується в УНСоюзі не тільки на життя, але й на вивінування, платне за двадцять років. Адже ж за той час підростуть діти і для них треба буде більших коштів і на освіту і може на влаштування їх самостійного життя. За нею і її родиною залишилися вже всі початкові труднощі, що їх, як дитячі недуги, переходять нові прищель-

(Закінчення на стор. 6-12)

ВІДІЙДИ!

Набрякає на деревах парость.
Десь у небі вітер, як струна.
Це — весна. А біля мене старість
Невідступна, вкрадлива, смутна.

Підступає, заглядає в очі,
Шепотить на вухо досхочу:
— Ти моя!
А я її не хочу!
До жалю не хочу, до плачу!

І кажу їй з мукою й тремтінням:
— Відійди, убивце кволих душ!
Вкрий волосся
сивим павутинням,
Тільки серця бідного не руш!

Хай воно горить, радіє, плаче,
Хай вбирає в себе цілий світ,
Отаке ж уперте і тремтяче,
Як колись, тому багато літ.

І на злість недобрій, темній силі
Входить в груди подихом весна.
Журавлі кричать на небосхилі.
Десь у небі вітер, як струна.

МАРІЯ ПРИГАРА

Юрій Мушкетик

ГАЙДАМАКИ

(16)

Василь ступав за отаманом твердо, тримаючи на витягнених руках пернач. Красмо ока дивився на натовп, а в грудях росла радість, гордість за себе: він не якийсь там собі простий гайдамака, він — отаманів джура.

Ліворуч і біля ґанку юрмилися селяни, міщани стояли осторонь, біля тину. Максим уклонився в сторону селян і довгим поглядом обвів натовп.

— Довго ви збирались, — звернувся через голови до міщан. — А вас якраз мені й треба. Ми хотіли добром увійти в вашу кріпость. Та не виходить так. Доведеться брати її з бою. Та ми не хочемо губити своїх людей, почнемо облогу. Не знаю, скільки доведеться її тримати. Може місяць, може й більше. Весь цей час треба щось їсти і чимось коней годувати. Кріпость — ваша, ви її будували, певно, в декого синки і тепер там відсиджуються — ми опісля з цим розберемось — тому й годувати нас повинні ви. Для початку з кожного міщанського двору порішили зібрати по триста злотих.

Обивателі стояли, приголомшені таким наказом, мов громом. Потім заворушились, почали товпитися ближче. Почулись незадоволені вигуки, ремствування. Але Залізняк ніби не чув нічого того.

— По три сотні злотих і ні на шеляг менше... Однак, можна обійтись і без цього. Бо, кажу прямо, — розор вам буде. Спорядіть депутацію в замок і домовтеся, щоб відчинили ворота. От і все. А то доведеться вам і гроші платити і камінь під кріпость возити, всього буде.

Максим зійшов з ґанку і рушив з майдану. Він не зупинився, навіть голови не підвів на розпачливі вигуки міщан. Брови його були опущені низько, на самі очі.

Василь за спиною не міг бачити цього. Однак, він бачив інше: отаман безперестанно крутить вуса. А це значить, що він задоволений і справи йдуть гаразд.

Опополудні міщани вирядили депутацію в замок. Двоє депутатів було від селян. Перед відходом Максим закликав їх до себе і про щось довго розмовляв з ними.

На горбі, перед замком, зібралося багато гайдамаків та жителів містечка. Більшість гайдамаків мали при собі зброю, частина, особливо ті, що оточували отамана, були на конях.

Переговори затяглись. Біля воріт — їх було видно, як на долоні, — де приймали депутацію, метушились якісь постаті, люди кудись ходили, одні верталися назад, інші залишалися в кріпості.

— Хічевський вийшов, — промовив якийсь селянин.

Залізняк нахилився з сідла.

— А хто такий Хічевський?

— Комісар. Головний збирач податків. Лютий, як вовк. На людях їздив. Тих, хто не дасть у строк податки, запрягає у ридван і їде аж до сусіднього села. Там інших перепрягає. Торік всю волость так об'їхав. Оце перед вашим приходом до нас завітав.

Максим слухав, а очима уважно зорив за ворітьми. Було ясно: там не приходили до згоди; депутати тупцювали на місці, м'яли в руках шапки. Он один селянин трохи відступив убік і впустив шапку. То був умовний знак. Вмить Залізняк випростався в сідлі, підніс над головою руку. Острогами стиснув боки коня, той став дибки. В Максимовій правиці блиснула шабля.

— Гей, до бою!

— До бою!

Цей грізний вигук єдиним подихом вирвався з сотень гайдамацьких грудей. І помчались у страшнім леті бистроногі коні, замигтіли на сонці шаблі, коси; вимахуючи вилами та кілками, бігли піші гайдамаки. Гуркнули з мурів гаківниці; окутавшись димом, хитнулися висячі гармати. Шляхтичі кинулися назад у кріпость, схопились за ланцюги, щоб закрити браму. Та було пізно. Сюди, мов вихор, налетіли гайдамаки. Одного найупертішого шляхтича, що ніяк не хотів випустити з рук ланцюга, Залізняк рубонув з ходу, інших затоптали гайдамаки кіньми.

Микола вбіг у кріпость відразу ж за кінними сотнями. На мить зупинився, не знаючи, куди податися. Прислухався і метнувся в той бік, звідки лунала найгустіша стрілянина. Його випередили якісь вершники, — промчалися так близько, що мало не зачепили кіньми, і завернули за ріг. Микола пробіг ще трохи і, побачивши перед собою мур, завернув у вуличку. Поміж будинками металися кінні гайдамаки, чулися вигуки; звідкілясь потягнуло горілим. Враз Микола почув брязкіт. Підвів голову і побачив, що недалеко від нього, на дахові довгого приземкуватого будинку, запекло рубався з жовнірами козак Омелько Чуб. Блискавицею металася в Омельковій руці шабля, але шляхтичів проти нього було троє. Омелько стояв уже на самому краю бляшаної покрівлі. Микола оглянувся, шукаючи щось до рук. Біля будинку сохло на сонці кілька свіжообкорованих дубових колод. Схопивши першу, яка попалась на очі, Микола поставив її стійма і зміряв поглядом відстань до шляхтичів. Розмахнувся — і колода з гуркотом гепнулась на покрівлю. Один шляхтич полетів сторчголов на землю, два інші злякано оглянулись назад. Чуб теж ледве встояв на ногах. Опам'ятавшись першим, він рубонув по голові ближчого шляхтича. Третій залопотів по дахові вздовж будинку. Він добіг аж у другий кінець, але там його підрізав знизу косою якийсь селянин. Чуб сплигнув додолу.

— В самий раз, хлопче, наспів. — Він підвів голову і витер з чола піт. — Тільки як такенну дубиняку аж туди звергав?

Микола у відповідь тільки посміхнувся.

Далі вони рушили разом. Біля дверей одного з будинків вовтузилось троє гайдамаків.

— Підсобіть, братці, двері відбити! — гукнув один з них. — Шпаківня* це.

Микола і Чуб підійшли до залізних, з величезною колодкою, дверей.

— Треба принести колоду і вдарити разом. Страх які міцні! — говорив той самий гайдамака, який підкликав Миколу і Чуба. — Або он лежить жорновий камінь, зведемо — і ним.

Стали підводити жорно, але воно було поколоте і розвалилося на кілька шматків. Тоді Микола зайшов усередину з каменем в руках і рушив від одних дверей до інших. Брязкали замки, з темниць вибігали в'язні. Одні кидались до гайдамаків, дякували, хапали за руки, інші прожогом, немов боячись, що їх можуть завернути назад, мчались на подвір'я. В дверях останньої кам'яниці довго ніхто не з'являвся. Нарешті звідти вийшло двоє людей. Вони йшли повільно, ведучи під руки третього, посіченого і покатованого. То був гайдамацький лазутчик Горбачук.

* Шпаківня — в'язниця.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Б. Кравців

ПОЕЗІЯ КАМІННОГО САДУ

Молода повоєнна українська письменницька генерація, що в її приході дехто сумнівався і що її існування дехто ще й сьогодні не добачає, завойовує з усе більшою певністю своє місце вже не тільки в еміграційній, але й в загально-українській літературі. Молоді українські еміграційні поети виступають не тільки як таланти, але й як мистці із своїм власним і окресленим обличчям.

Не зважаючи на те, що виростали вони в умовинах еміграції і що світогляд їх, як і взагалі їхня поетична індивідуальність, формувалися поза межами України, творчість їх не відірвана від прямувань і традицій української літератури двадцятих років. Особливо ж успішно реалізують сьогодні молоді поети мрії та продовжують спроби тих українських поетів, що намагалися відірвати українську поезію від сільських чи вірніше хліборобських тем і мотивів і встановити в українській літературі місце для урбаністичної поезії, для великоміських і індустріяльних образів і тем.

Поривалися до урбанізму і добилися в цьому напрямку деяких успіхів такі українські поети, як Михайль Семенко, Майк Иогансен, Гео Шкурупій, Василь Бобинський. Навіть закоханий у наддонецькі селища Володимир Сосюра у своїй збірці „Місто" пробував переконувати, що це місто „взяло в ромби і квадрати" всі думки і всі його пориви. Але створити справжню урбаністичну поезію згаданим поетам так і не довелося — з одного боку, тому, що в Україні ще й сьогодні абсолютно переважаюча більшість населення живе по селах і містах, які по своїй суті залишаються ще великими селами, а з другого боку тому, що Москва брутально припинила всі спроби модернізування і новаторства в українській поезії, як небезпечні для „соцреалізму", ліквідуючи фізично самих поетів і зводячи українську поезію знову тільки до тематики сільського (цим разом уже колгоспного) життя, чи в найкращому випадку — до поезії особистих почуттів.

Обірвані насильно спроби і тенденції започаткувати українську урбаністичну поезію сміливо перейняли молоді еміграційні поети, даючи досить добрі, модерні її зразки (Юрій Тарнавський, Богдан Бойчук, частинно Віра Вовк та ін.) і доказуючи, що і в цьому випадку, як і в багатьох інших, треба глибокого особистого пережиття і досвіду.

За найвидатнішого з-поміж молодих урбаністів треба вважати Богдана Рубчака, що виступив оце із збіркою поезій „Камінний сад", назва якої відповідає вповні не тільки темам і сюжетам, але й світові, що в ньому живе поет.

Богдан Рубчак — один із тих наймолодших, що, вийшовши малими дітьми з України, виростали по містах і таборах Західньої Европи і потім в самій гущі великих американських міст. З перебування в Україні у них залишилися тільки невиразні спогади або й підсвідомі почуття. В Богдана Рубчака — це на всю збірку — тільки туга за справжнім синім небом, що його немає у великих містах („Я син сизого неба, не синього неба весни") і зворушливе бажання, щоб його серце стало „чорним чорноземом".

Світ Богдана Рубчака — це „сірий сад мурів", де весна проявляється тільки тим, що „клаптик снігу і сажі між мурами став трохи меншим", це „чотирикутня туга" міської кімнати, настрій „безокої мудрости і безкровного суму", „місто моментів", що „йому нудна безбарвна вічність" із вулицею, що „ніколи ніколи, не спинить", де „Вчора, Завтра, Сьогодні блимають незмінними неонами". Світ темних вікон, з яких промигають на мить „обличчя старечі", вікон, що їх ранок, як ніж, „розрізує різко надвоє", світ „стін обдертих, вікон, заліплених газетами, одвірків без дверей, і стелі, що ось-ось провалиться, присипле". В цьому світі молодий поет може бачити тільки „свій чорний відблиск" „на поверхні мурів" чи „на чорній стіні" і „шукати себе в холодних обличчях прохожих".

Цей світ іманентний поетові: він — невід'ємна частина його „я", як і його „я" є невід'ємною частиною великого міста. Але ж він дає можливість йому „ставати знову собою" — „у голім білім світлі — між кущами камінного саду", коли „убрання зовсім сіріє, блідне казкова маска, стікає грим гротеску". І водночас із цим дозволяє йому, шукавши „лиш суті, лиш голого буття", відчувати простір і час та знаходити „абсолютну реальність".

Але ж цей світ не полонить цілком молодого поета. Він рветься з камінного саду великого міста, з його трагічної безвиводі („пізнаєш бо в жорстокості хвилини, що вже нікуди, вже нікуди йти") то до пахощів рахманного Півдня, то „до чистих гір, на яких сніги життєдайні", але найчастіше таки шукає сині, „втраченої сині", щоб вирватися з-під „позбутого значення неба" камінного саду, яке „не співає про блакитну присутність Бога". Прагнення „знайти стежку із цього камінного саду" — це провідний мотив і кінцевий акорд Рубчакової збірки, особливо ж зворушливо висловлений в його чудовій малій ліричній поемі „З Пісні Пісень".

Не тільки ідейний зміст, теми і сюжети Рубчакових поезій, але і його поетичні засоби, зокрема його багата напрочуд українська мова, дають всі підстави вважати його збірку за видатне досягнення у модерній українській поезії, цілком адекватне досягненням модерної світової поезії і бажати йому та його колегам щонайкращих успіхів на обраному шляху.

Богдан Рубчак

УЧИТЕЛЬ СВОЇМ УЧНЯМ

Як злоба вам
нашепче зраду
У нічну,
в лиходумну мить,
Гроно
світлого винограду
Ви в отруту міцну
вмочіть.

На оздобленій
порцеляні
Піднесіть вц
його мені,
Щоб в хвилини,
надхненням п'яні,
Я спочив
в непомітнім сні.

Щоб тоді
яркоперим півнем —
Яркокриком —
здавалось життя,
І щоб пахнув
рахманним Півднем
Подув вітру
з безвороття ...

Серпень, 1954

ІЗ ПАРИЗЬКИХ НОТАТОК

ГНІЗДОВСЬКИЙ У ПАРИЖІ

Декілька разів вибиралася я до ательє Якова Гніздовського, щоб поглянути на його праці, та „якась нечиста сила" ніяк не дозволяла мені на те: то одного четверга „не було школи" в Сестер, і я не їхала в Париж, то другого, — маестро виїхав з Парижу, то третього — перешкодило засідання „Союзу Українок". Довелося „без приготування" йти просто на виставку, що відбувалася в другій половині січня 1957 р. У цій же ґалерії „Рор Вольмар", що й Гуцалюкова, та тільки в іншому, менш „буржуазному", зате більш мистецькому, картьє Парижу.

Та все має свій кінець, і я, переборовши злобу сліпих припадків, які, до речі, теж не дозволили мені бути на вернісажі, — таки побувала на виставці нашого найкращого сучасного графіка, про якого малярські речі не мала найменшої уяви.

Заїхавши метром до майдану „Енвалід", повернула біля величезного музею Родена в невеличку вуличку Бурґонь і там під ч. 58 знайшла ґалерію. Цим разом привітала мене дама в „неокресленому віці", з рудим волоссям і приклеєною усмішкою, на добре вимкросних шмінкою, устах. — „Малярська п'явка!" — подумала я злісно й запитала про Гніздовського.

— Він у нижчій залі ось туди, мадам. А може вам цікаво теж поглянути на цих чотирьох, що виставляють рівночасно? — і вона гарним, заокругленим жестом, показала мені порозвішувані в партеровій залі — песики, квіточки й смаковиті „мертві природи".

— Ах, яка шкода! Це справді інтересне, але я приїхала з далекої провінції і в мене дуже обмежений час! — відповіла я їй з фальшивою чемністю, якої вона, проте, не взяла за лиху монету.

— Тоді, будь ласка, сюди. Маестро! — гукнула вона вниз. — Ви маєте гостю!..

Маестро підвівся зі старого, плетеного з залізних прутиків, крісельця, свіжо відмальованого на ясний колір і заосмотреного в червону круглу плюшеву подушку. Такого ж багряного кольору був і килим, що закривав усю долівку, а стіни мали колір кріселкових прутиків. Цілість творила дуже милий „ентеріср", — саме такий, який завжди ухитряються зробити французи в своїх старих, знищених, але „історичних" будинках.

Присівши в такому ж „прутиковому" фотелі, та діставши „бонбона" від маестра, який страждав з огляду на заборону курити в приміщенні, ми перекинулися декількома фразами, заки я почала розглядати картини.

— Що ви робили в Ню Йорку? Невже працювали на фабриці? — запитала я.

— Працював, авже ж, тільки не на фабриці, а так, потрохи у своєму фаху: виконував різні малярські замовлення, зокрема багато графічних.

— Чи це вас дуже втомляло, тобто чи мусіли ви поступатися смакові замовців, чи могли виявляти свою ініціятиву в виконанні замовлень?

— Я завжди вибирав такі роботи, при яких не змушували мене нічого робити проти мого переконання... — скромно відповів Гніздовський, а це мабуть означало, що його цінили й довіряли, коли залишали виконання його уподобанню.

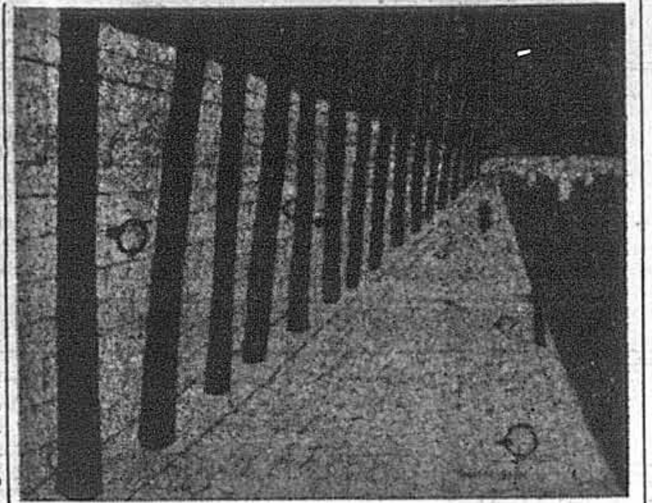
Розмовляючи оттак, я по черзі переглядала картини, розвішені довкола на низьких стінах, і з кожною хвилиною вирізьблювався в моїх очах духовий портрет мистця — філософа і психолога, з нахилом до студій еміґрантської душі! Зробивши це відкриття, я почала перевірювати його правдивість, і тоді віднайшла ще іншу прикмету картин: їхню глибину, викликану незвичайно простими засобами.

Я встала й підходила по черзі до картин. Ось пишний „Бульвар Віктора Гюґо", а на ньому ні однісї людини, тільки безлисті дерева з обидвох боків з'єднуються в перспективі. Але чому він такий опустілий, цей бульвар? Та ж на ньому днем і ніччю перевалюються юрби народу! Ах, чи це не самітний еміґрант спостерігає бульвар, на якому ні одної приязної душі, „нікого" немає? Так воно й є! Цей прекрасний Париж буває дуже жорстоким! Ось „Набережна Сени", теж порожня, хоч повинно бути на ній повно „закоханих пар"! Тільки одинокий рибалка, якого весь світ, поза рибою, не цікавить, творить гейби частинку краєвиду, внутрі з невиразними постатями на задньому пляні й одним з чудових мостів... А ось незвичайно глибока своєю простотою картина „Година без зустрічі". Це сходи, що ведуть з метро на вулицю, з якої видно вгорі тільки годинник. Самітник, що мав би йти в цей час отими сходами, посміхнувся б сумно: „ніякої зустрічі, ніхто не жде ..." А ось „Фотель", на якому ніхто не сидить, ось „Ліжко" з відкиненою ковдрою, з якого хтось тількищо вийшов і покинув. Або „Коридор" — один з тих знеосіблених, готелевих чи корабельних коридорів, на якому немає ні одного пасажира, ні пенсіонера, а його закрут веде в невідоме... А яка ж відмінна від стандартних „Мертва природа"! Немає ніякої „капи" на столі, ні полумиска з південними овочами (обов'язково!) або кришталевої вази з орхідеями... Ні, це просто сіткова торбина з морквою й цибулею та капустою, завішена на... клямці від дверей! І називається вона „Поворот з базару".

Висловлюю ці свої спостереження вголос, на що дістаю тільки загадкову усмішку. Не знаю, чи маестро признає мені рацію, чи підсміхається з моєї наївности. Але — хіба вільно мені відбирати такі враження від його картин, які самі насуваються? Стараюся спровокувати його на розмову:

— Цей наш „Український дім" у Парижі ви схопили так якось збоку... Кожен наш „патріот" малював би його напевно „ан фас", та ще й щоб видно було напис... Те саме зробили ви й з „Інститутом Пастера", а назвали „З вікна", — так, як наш дім просто „13, рю Тен". Чому?

— Бо вважаю, що цей вхід крізь залізну хвіртку в грубезному кам'яному мурі набагато цікавіший як фронт, такий подібний до тисячів інших французьких „власних" будинків... А щодо Інституту, то він, як і всі шпиталі, чи державні установи — зовсім нецікавий, зате



Яків Гніздовський „Надбережна Сени"

це бічне крило, з парканом і пожовклим деревом, створило приємний пейзаж...

— А що це за картина?

— Це „Старий Ню Йорк"...

Цей ряд однакових, червоно-цеглових будинків у рівній лінії, мусів мистцеві навіювати мабуть такі ж ностальгічні думки, як і розкішні залізо-бетонні хмародери модерного Ню Йорку. Тобто й у Парижі й у Ню Йорку знайшов Гніздовський цю пекучу тугу за Батьківщиною, яка казала творити йому свої шедеври під кутом самоти, пустки та разом з цим роззброюючої простоти... Бо як у виборі теми, — крім обговорених, ще „Водотяг", „Слони", „Загублений куток", „Суматоха паризьких дахів", — так і в ощадності кольорів — сірому, білому, чорному („графічні запозичення"?) з кількома тільки плямками інших кольорів — мистець незвичайно скромний, ощадний і дуже правдивий.

Я вже надто довго засиділась на тому розкішному „тет-а-тет" з Яковом Гніздовським, щоб не налякатися: чи, бува, не запізнюся до школи? І в цьому моменті руда дама заанонсувала нову гостю п. Г. — одну з рідких українських колекціонерок мистецьких картин.

— Чому ви, маестро, не вибираєте веселіших тем для своїх картин, щоб були більш декоративні? — сказала вона, жартуючи.

Мистець знову посміхнувся своєю загадковою усмішкою, яка переслідувала мене весь час у поворотній дорозі до хати.

Виходячи сходами вгору, я таки на хвилину зупинилася в партері й одним поглядом перебігла по „песиках" і „котиках".

— Ну, ці малярі не переживали мабуть ніколи ностальгії, самоти чи „проблеми ДіПі" ...

При вході до метра купила ще „Карфур" і „Ар-Спектакль", бо в них уже появилися перші рецензії на виставки у „Рор-Вольмар". Зразу ж у метрі й прочитала невеличкі замітки, але характеристично: в обидвох журналах стільки само місця призначено всім чотирьом малярам партеру, як і єдиному Гніздовському в „підземеллі"! Читаю:

„У підземній залі ґалерії „Рор-Вольмар" Гніздовський презентує полотна, оголені з усього зайвого, прості до скрайности, розшифровуючи предмети й пейзажі, щоб витягнути з них ритмічний чи графічний моменти. Ці тони, зумисне банальні, ця нагість, ця стилізація, ведена інтеліґентно й фінезійно, творять оригінальні й захоплюючі картини. (Р. Б. „Ар-Спектакль").

„Звернім особливу увагу на малюнки п. Гніздовського в „підземеллі", якого дуже індивідуальний графізм викликає в кількох простих мазках самітність набережних Сени, суматоху дахів, опустілі вулиці, годину без зустрічі. Концепція мало відома в світі". (Г. Й Грос, „Карфур").

Мені трохи відлягло від серця, прочитавши ці рядки. Значить — моя оцінка, яку я мала відвагу висловити перед мистцем, — майже не різнилася від фахових оцінок цих „спеців" від критики.

Для більшого впевнення я кинула оком на те, що написали ці самі критики про чотирьох принагідних товаришів Гніздовського, з тієї самої ґалерії. Я знайшла там такі втерті, банальні й поготів, зовсім не підхлібні фрази: „маляр звірят", „совісно виконано", „пані Сімон малює квіти й звірята" і т. п., а далі „спустошливу" критику на якогось москаля в іншій ґалерії: „п. Кувшіноф роздрібнюється в різних тенденціях від кубізму до сюрреалізму в реґістрі погано скоординованих кольорів..."

Ні, таки успіхи обидвох наших „американських" малярів — Гніздовського й Гуцалюка — величезні! Не так бо легко заслужити собі в Парижі на вирізнення! Та ще й на яке!

Але таки найкращу оцінку творам Гніздовського дав Жан Марсі, журналіст і мистецький критик, у каталозі виставки. Ось уривки з неї:

„Безперечно, з фізичним аспектом Якова Гніздовського знаменито доповнюється сила й волевість його творів...

„Гніздовський — сорокарічна людина. Постійність його втеч і екзилів, щоб знайти волю, — не дозволила йому малювати багато, крім може ЗДА, де похвали й допомога мистецької критики Ню Йорку заохотили його влаштуватися.

„Він зміг теж здійснити багато своїх задумів під час свого короткого побуту в Парижі, і його твори, які він сьогодні виставляє, мають безперечну зрілість, що остаточно спинилася при спрощеній фіґуративності, відкидаючи колишні блукання в царстві абстракту.

Несамовита самітність, виявлена в мажорних і уважливо підібраних кольорах, в міцних і добірних лініях, уникаючи наївної строгости, розчулює й підкорює нас.

Яків Гніздовський — маляр ніжний, але без поступок, з надзвичайною чесното з глибини серця, яка заслуговує на нашу увагу за те все, що він приносить.

Мені особисто залишається сказати йому одне тільки слово: дякую!"

Так, оцей залюблений у творчості Гніздовського чужинець сказав правду: треба подякувати Гніздовському за те, що він творить високомистецькі й ідейні речі. Жан Марсі так і назвав його „маляр ідеалу"!..

Велич творчости Гніздовського відчуло теж українське громадянство Парижу, цікавлячись його творчістю, купуючи його картини й звертаючись до нього з графічними замовленнями. А „Академічне Товариство" зорганізувало „Мистецьку дискусію", в якій головним дискутантом і був Яків Гніздовський — знаменитий не тільки маляр і графік, але й теоретик українського сучасного мистецтва.

Люба Вітошинська



Посвячення хреста й Панахида на могилі бл. п. д-ра Остапа Грицая на цвинтарі Вальфрідгоф у Мюнхені дня 2 листопада 1956 року. На фото (від хреста вліво): Гнат Мартинець, пані Анна Дика, д-р Прокопчук, о. д-р Іван Гриньох, Павло Дорожинський, дир. Мельничук, Микола Іванців, п. Матвісйко (заслонений), доц. Дам'ян Пеленський, п. Васкан, д-р Богдан Питлик, П. Тріска.

(Світлив інж. Григорій Комаринський).

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Микола Щербак

ВІРШІ ВІРИ

ПРОСКУРА

Моїй Матері

На Благовіщення побожно Ти говіла,
І в світлому блаженстві й супокої
Приходила із церкви й нас благословила,
Своїх дітей-синів і, хрестячись, ділила
Свячені крихти проскури святої ...

„Це, щоб на тому світі бачитися, діти!
Щоб ми не розлучалися ніколи" ...
О, Мамо! Я не знав, чи плакать, чи радіти,
Увесь тремтів, тримаючись за поли,
Не міг ніде чуття й передчуття подіти ...

І ми розсталися, не бачимось з Тобою ...
Але, як зійдемось на тому світі
І в зустрічі, в ласкавому привіті
Чи ми впізнаємось? ..
Ти, змучена журбою,
А я, знедолений чужою чужиною ...

ВЕЛИКА П'ЯТНИЦЯ

Немов було це, Боже, не за морем,
Не там сичання чулися зміїні,
Твоє розп'яття, повне болем-горем,
Твою, Ісусе, невтишиму муку,
Твій, Боже, смуток розпач і розпуку
Кати вчинили в нашій Україні.
Уже не дні, Ісусе, не години —
Віки туман і морок над землею,
Пливе пітьма полями України,
Як і тоді в далекій Галилеї,
І люди бродять пусткою без роду,
А ворог сіє сім'я зловороже ...
Коли ж мине, коли ж мине, мій Боже,
Велика П'ятниця мого народу?! ..

ВЕЛИКДЕНЬ

Великий день! Великий день!
Ясний Великдень на землі!
Неначе радости й пісень
Приніс нам янгол на крилі ...

Веснянку діти хороводять —
Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Сьогодні й сонце не заходить,
А сяє й сяє із небес ...

ВІДНОВЛЕНИЙ „ОВИД"

З січнем цього року почав виходити знову, припинений тимчасово у зв'язку з переїздом його видавця і редактора Миколи Денисюка із Арґентини до ЗДА, чи точніше із Буенос Айресу до Шикаґо — ілюстрований журнал „Овид". Досі, крім січневого числа, появилося вже теж лютнево-березневе (подвійне — 2-3) число.

Перенесення видавництва до ЗДА вийшло „Овидові" тільки на користь. Із досить сірого арґентинського часопису він став, як на українські видавничі умовини, журналом, зовнішньо дуже добре оформленим (трикольорові обкладинки Бориса Крюкова), з багатим і всестороннім змістом.

В супровідному слові до першого числа „Овиду" видавець і водночас же редактор (що не завжди є щасливим сполученням) визначає його характер, як „літературно - мистецького журналу з громадсько - політичною проблематикою". Проте ж зміст обидвох чисел ще не виправдує цього визначення. Крім статті Василя Мудрого, присвяченої зрештою роковинам 22-го січня, і живо написаної дискусійної статті Івана Кедрина про „Політичний центр на еміграції" із доброзичливою критикою дотеперішніх починів у цій справі, громадсько - політичної проблематики у журналі обмаль, зокрема немає її вже цілком у другому подвійному числі.

З признанням треба відзначити наполегливе намагання видавця і редактора М. Денисюка здобути для журналу мистецьку і фейлетонну прозу, що на неї такі вбогі наші журнальні і газетні видання. Крім дещо перешаржованих, але зрештою цікавих репортажних оповідань Олега Лисяка і фейлетонів С. Риндика, в дотеперішніх числах „Овиду" надруковані ще оповідання чи нариси Олексія Сацюка й Анатоля Галана та інколи трохи безсюжетні „Мініятюри" Михайла Островерхи. В протилежносвті до прози цілком уже таки слабо заступлена (хоч як це дивно, коли взяти до уваги численність поетів-ліриків по цей бік залізної заслони) поезія. Крім написаної „ад гок" поезії Анатоля Галана „До 22 січня' (в першому числі), з віршованої творчости вміщена тільки в 2-3 числі віршована сатира Ганни Черінь „Одинець".

Чи не найбільше місця в обидвох числах „Овиду" присвячено спогадам і дорожнім репортажам. З останніх треба назвати тепло написаний і гарно ілюстрований репортаж Мирослави Сурмач з її минулорічної подорожі до Києва і трохи задовгий звів із подорожі пані Анни Франко-Ключко з Канади до Шикаґо для участи у Франківській Академії і в проголошені нагород Українського Літературного Фонду. Дуже вартісна, як причинок до історії останнього півстоліття і до біографії Михайла Грушевського, стаття Володимира Дорошенка про „Першого Президента відновленої Української держави".

З літературних матеріялів треба відзначити виступ І. Кедрина проти використовування інтимних подробиць в життєписах наших політиків і культурних діячів з приводу опублікованих недавно спогадів В. Дорошенка про академіка Михайла Возняка, полемічну статтю М. Овчаренко про релігію в творах лавреатів (розгляд цієї проблеми в автобіографічній повісті Галини Журби „Далекий Світ") і досить необґрунтовану і спірну своїми висновками (особливо ж щодо значення і ролі варягів в українській історії) статтю чи пак доповідь на пластовому літературному вечорі в Буенос Айресі Маї Галайчук п. н. „Історія України — очима Євгена Маланюка".

Кірм тих статтей на мистецькі теми, треба згадати низку статтей, присвячених музиці (Г. Лагодинської - Залеської про Моцарта й Івана Вілогруда про „Слухача і сучасну музику") й репортаж про мистця — маляра Михайла Мороза, написаний М. Островерхою, та редакційну статтю про молоду малярку Ірину Носик.

Забагато — на нашу думку — матеріялів (це мабуть вплив ще Буенос- Айресівської доби „Овиду"), присвячених еспанським письменникам і філософам (Піо Бароха, Хозе Ортеґа і Гассет), особливо ж, коли порівняти це з повним браком будь-яких матеріялів чи, хоч би нотаток про письменників, вчених і філософів англомовного світу (ЗДА, Канада і Великої Британії). Для журналу, який виходить у ЗДА і більшість читачів якого живе на територіях англомовних країн — це поважна недостача і треба сподіватися, що в дальших числах журналу будуть інформативні статті теж і про американську, канадійську, британську, французьку та інші літератури.

Чимало уваги присвячує редакція журналу добуванню і друкуванню т. зв. читабельних матеріялів (стаття В. Несторовича про „визволення" совєтською армією Мадярщини, матеріял Л. Стаховського про „Людину, що ніколи не існувала" тощо). Крім того, добре поставлені спортові сторінки і шаховий куток. Причиняються багато до різноманітности матеріялу актуальні (форматом може надто великі) актуальні політичні карикатури А. Климка та інших. Добрий папір та ілюстрації.

Добре поставлений у журналі також відділ рецензій: вони писані спеціялістами основно й із знанням справи і будуть дуже допоміжними нашій читацькій публіці. Досі надруковані рецензії Юрія Тиса на книжку А. Юриняка про „Літературний вечір і його автора", Олександра Моха про „Березу Картузьку" Володимира Макара, Григора Лужницького про Франца Верфеля в українській літературі, А. Юриняка про „Галичанство" Миколи Шлемкевича й О. Залеського про „Львів — місто моєї молодости" Степана Шаха.

Якщо можна висловити які побажання до часопису, то передусім в тому напрямку, щоб проводити більш виразну лінію між змістом і реклямовим матеріялом і, з другого боку, робити дбайливішу коректу: подекуди бракують цілі рядки, а то й уступи.

Треба теж допильнувати редакційної коректи: Жмеринка — це не село в Україні, а місто. Так же само: Нікіта Хрущов не був ніколи Микитою Хрущом і до того „нашим земляком", як це подано у фейлетоні в 2-3 числі.

В загальному „Овид' — коли судити з виданих досі чисел — журнал добрий і цікавий і має вигляди на те, щоб стати одним з кращих українських журналів у вільному світі.

бкр.

З ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТИ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ВІДДІЛУ Н. Т. Ш.

В. Маркусь

САРСЕЛЬ В 1956 РОЦІ

(Репортаж з Европи)

„Сарсель" для українського рядового емігранта став вже певним поняттям. Меншбільш кожен знає, що це европейський осідок Наукового Товариства ім. Шевченка, що там редагують Енциклопедію Українознавства та, що з Сарселем і його українськими мешканцями пов'язаний ряд українських культурних чи суспільних починів на еміграції. Спорадичні звідомлення чи навіть репортажі про життя і діяльність сарсельських установ, що з'являються в нашій пресі, не дають властивого образу того, чим насправді є український Сарсель, його мешканці, їх праця, їх турботи. Далеко повнішу і виразнішу уяву про це все мають ті наші люди в Европи і з-за океану, що мали нагоду хоч коротко побувати в цій науковій українській „оазі" біля Парижу. Для них наш репортаж не матиме великого значення; він призначений передусім для багатьох тисяч наших людей, що раді довідатися принаймні через пресу про життя, побут, працю і проблеми українського наукового осередку в Европі. А для добре знайомих із сарсельською громадою та для її співпрацівників, і прихильників розпорошених скрізь по світі, наш репортаж буде оглядом сарсельських подій за 1956 рік.

П'ять років Сарселю

В 1956 році український Сарсель перейшов у друге п'ятиріччя свого існування. Закуплений Преосв. Кир Іваном Бучком для українських науковців двоповерховий будинок в провінційному містечку біля Парижу став 1951 року осідком ряду установ і кільканадцяти їх наукових й адміністративних працівників, що прибули сюди з Німеччини. Французький уряд, згідно із своєю давньою традицією прихильности до тих, що позбавлені своєї батьківщини, погодився на те, щоб у Франції постав і діяв цей осередок. Сюди прибули в той час Наукове Товариство ім. Шевченка, Інститут Заочного Навчання при УВУ, Комісія Допомоги Українському Стідентству та їх головні діячі на чолі з вже сьогодні покійним проф. З. Кузелею — проф. В. Кубійович, проф. О. Кульчицький, проф. М. Глобенко, проф. В. Янів та кілька інших співробітників згаданих вже установ з своїми родинами.

Установи і люди з часом скромно влаштувалися та почали, краще кажучи, продовжували свою працю на новому місці. Але на протязі цього часу настали деякі зміни і в складі людей, що перебували в Сарселі, і в праці окремих установ. В травні 1952 року невмолима смерть вирвала з сарсельської громади і з-поміж українських науковців на еміграції їх сеньйора, тодішнього голову НТШ, проф. З. Кузелю. Деякі установи переорганізувалися, інші зредукували рямці своєї діяльности, то знов постали нові почини на сарсельському ґрунті.

Сьогодні в Сарселі є осідок Европейського Відділу НТШ, що його очолює проф. В. Кубійович. Він рівночасно є генеральним секретарем Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка, зорганізованих від 1955 р. у федерацію автономних товариств, що мають свій осідок в ЗДА, Канаді, Австралії й Европі. КоДУС далі діє в Сарселі, несучи допомогу студентам в різних краінах Европи; його очолює проф. О. Кульчицький. Інститут Заочного Навчання проводить далі свою діяльність, хоч із зредукованим числом студентів. Проф. В. Янів, будучи президентом Українського Християнського Руху, присвячує багато праці теж католицькому життю.

Основною ділянкою праці НТШ і українського Сарселю є сьогодні редаґування гаслової частини Енциклопедії Українознавства. В її редакції заанґажовані п'ять постійних працівників разом з головним редактором та його заступником. Канцелярія та бібліотека НТШ затруднює дальші три особи.

Хроніка 1956 року

Докладну і багату та прецизну на факти хроніку Сарселю подає неперіодичний бюлетень НТШ в Европі. З цим бюлетенем ми не хочемо конкурувати. Хочемо тільки згадати кілька важливіших з культурно-наукового погляду подій.

Ними були передусім наукові конференції. Весною 1956 року відбулася в двох частинах наукова конференція, присвячена церковній проблематиці (7 і 29 квітня 1956 р.), на яких прочитано яких тридцять доповідей. Автори в більшості взяли участь безпосередньо в конференції, тоді як автори з-поза Франції надіслали доповіді для прочитання. Організатором обидвох конференцій був проф. В. Янів.

Двома окремими публічними конференціями в Парижі НТШ відмітило видатні постатті нашого культурного життя: патрона Товариства — Т. Шевченка (17 березня 1956) й І. Франка з нагоди 100-річчя з дня його народин (12 травня 1956).

Ряд поїздок „сарсельців" у наукових і культурних справах по Франції і поза нею, низка відвідин в Сарселі, активна участь мешканців Сарселю в багатьох загальноукраїнських починах — повинні бути також згадані в цій хроніці нашого Сарселю.

Але понад все для сарсельського осередку має значення індивідуальна праця кожного окремого науковця. Про неї тільки побіжно і далеко не вичерпно скажемо кілька слів.

Проф. В. Кубійович закінчив другу частину своєї праці про національні відносини Галичини (статистичні таблиці) і вона тепер друкується, як окремий том Записок НТШ. Проф. М. Глобенко друкує в більших уривках свої дослідні праці про літературу 17 в. Проф. О. Кульчицький написав дві праці для мюнхенського Інституту дослідів СССР і одна з них вже появилася німецькою мовою. Тепер займається він спеціяльно соціо-психологічними дослідами над українською діяспорою у Франції. Проф. В. Янів опублікував у цьому році в періодичній пресі кілька психологічних етюдів.

Крім наукової праці наших сарсельців, треба ще згадати їх цінний вклад в різні культурні ініціятиви громадського значення. Виступи наших науковців з Сарселю в паризькому Академічному Товаристві, їх доповіді на громадських імпрезах, таких, як наприклад, курси громадського активу Української Національної Єдности у Франції, далі активна співпраця при організації і власний вклад у формі вартісних доповідей у цьогорічний Високошкільний Літній Курс Українознавства і Ювілейний Академічний Конґрес, — все це треба вписати так само в актив Сарселю.

Енциклопедія Українознавства

Вже згадано, що основною діяльністю Сарселю є редаґування гаслової Енциклопедії Українознавства. В грудні 1956 року вийшов з друку п'ятий зошит, що закінчує перший том цього сміливо розпочатого твору, що його не вагаємося вже тепер назвати найкращим культурним дорібком еміґрації. Оце появився щойно перший том, що охоплює навіть не повністю літери А, Б, В, Г, всього 400 сторінок. Перед нами ще чотири томи, що означає приблизно три роки важкої праці редакції, співробітників і видавництва.

Дотеперішні підготовчі праці тривали довше, як це могло б бути в нормальних умовинах. Брак відповідної кількости працівників на місці, трудність і повільність кореспонденційної співпраці, брак усіх потрібних джерел тощо, все це не сприяло швидкій і нормальній появі зошитів Енциклопедії. Але сьогодні вже так наладжано співпрацю з кільканадцяти редакторами відділів та майже двома сотнями авторів та інформаторів, що нормальне темпо праці (1 зошит на 2 місяці) було б забезпечено. Важливо тільки, щоб редакція й видавництво диспонували належними фінансовими засобами; ці турботи забирають також багато уваги й часу людям, які повинні б займатися тільки плянуванням і керуванням редакційної роботи.

В редакції Енциклопедії Українознавства в Сарселі працює постійно п'ять осіб; крім головного редактора і його заступника (професори В. Кубійович і М. Глобенко), працюють ще в редакції — секретар редакції пані С. Янів, пані С. Глобенко і автор цього репортажу. Дві робочі сили заанґажовані в Мюнхені по видавничій і редакційній лінії. Не зважаючи на згадувану кількість редакторів й авторів поза Сарселем, для такої справи в місці самої редакції персонал абсолютно замалий. Хоч автори присилають в загальному цінні й цікаві інформації та статті, але остаточне зредаґування, рецензування, перевірки, оформлення і т. д. вимагають дуже солідної праці на місці. Зокрема запопадливої праці й винахідливости вимагають розшуки й опрацювання ілюстративного матеріялу, чим займається С. Янів.

Редактори і працівники свідомі того, що їм не можна навіть мріяти про нормальні умовини праці, наприклад, в якомусь державному чи субвенційованому державою енциклопедичному інституті. Максимум того, що вони можуть бажати, це — ще одного-двох солідних співробітників до редакції, а далі забезпечення екзистенції цілому підприємству в Сарселі і Мюнхені. Безумовно можна б ще бажати об'єктивнішої критики Енциклопедії, що цілком не однозначне з поблажливістю критики. Редактори й автори толерують навіть гостру, але речеву критику; тільки з жалем треба ствердити, що досі забагато було в критиці персоналізму, якогось псевдонаукового сектярства, а головно — майже ніякого зрозуміння того, чим є і повинна бути Енциклопедія Українознавства.

Та не зважаючи навіть на неприхильність частини критики (вона, до речі, спорадична), і на брак належного зрозуміння збоку багатьох чинників, яким повинна бути близькою справа української „книги знання", можна мати певність, що Енциклопедія піде вперед. Піде, бо вона є не лише солідною справою самою в собі, але й знаходиться у солідних руках.

Проф. В. Кубійович і проф. М. Глобенко по редакційній лінії, а д-р А. Фіґоль — по видавничій свідомі того, за яке діло взялися і вони його доведуть до кінця. Може не з якимось спеціяльним ентузіязмом, для якого у нас бракує підсоння, але з глибоким почуттям людського і громадського обов'язку довершити таку потрібну й корисну справу для українства.

Відвідини у Сарселі

Цілком природньо, що українці, які прибувають з різних европейських країн та з-поза Европи до Парижу, не оминають Сарселю. Дехто вже навіть на свій лад парафразував відому римську приповідку, мовляв, як можна побувати в Парижі і не бачити Сарселю... Крім українців навідуються до нашого наукового осередку також чужинці. Головно відвідують Сарсель ті з чужинців, що цікавляться науково українськими чи східньо-европейськими проблемами.

В книжці відвідувачів Сарселю вписано понад сотні поважних імен, між ними духовних осіб, учених, громадських діячів, прихильників української культури, меценатів. І в 1956 р. ряд осіб побували в Сарселі. Виразхусмо хіба кілька прізвищ: з Німеччини були проф. Ріхтгоффен, проф. Є. Гловінський, проф. Ю. Бойко, проф. Г. Мартинець, проф. Бакало й ін.; з Італії — о. ректор Назарко; з Бельгії — о. Генеральний Вікарій Перридон; з Канади — о. д-р Сопуляк; з ЗДА — проф. М. Ветухів, д-р І. Сидорук, Я. Гайвас, маляр Я. Гніздовський; з Бразилії — письменниця В. Вовк; з Еспанії — інж. А. Кішка, а з Кипру — мґр. Т. Данилів та багато інших.

Спеціяльно треба відмітити двомісячний побут в Сарселі Україно-Канадійської експедиції під проводом журналіста Н. Ріпецького. Експедиція схопила на фільмову плівку різні сторони сарсельського життя.

Крім поважних старших відвідувачів Сарселю, є ще й інша категорія. Це докторанти й молоді дослідники, що працюють над різними темами і, в розшуках за джерелами, доходять аж до Сарселю. Бібліотека НТШ нараховує тепер понад п'ять тисяч томів і вона постійно збагачується; в цьому роді під керівництвом пані Д. Сіяк вона здобула близько 400 нових позицій. Не буде перебільшенням, коли ствердимо, що сарсельська бібліотека є сьогодні найповажнішим джерелом для українознавчих студій в Західній Европі. Крім книжкового фонду, бібліотека диспонує великою збіркою преси, головно повоєнної еміґраційної.

В 1956 р. довший час перебували в Сарселі, працюючи дослідно над різними українознавчими темами, такі молоді адепти: д-р Л. Білас з Мюнхену та докторанти — В. Микула з Оксфорду і Ю. Борис з Стокгольму.

В книзі відвідувачів Сарселю вписано багато прізвищ. А біля них чимало гостей цієї оселі науковців зафіксували також свої враження. Перекартковуємо цю „золоту книгу" Сарселю й знаходимо низку теплих і щирих висловлювань наших відвідувачів. Вписалися вони в різних мовах; крім української та французьких вписів, не важко знайти англійські, німецькі, польські.

Кілька з них виписуємо:

„Пережив у Вашому храмі української науки кілька світлих годин, яких ніколи не забуду. Щасти Вам, Боже! — Митрополит Ніканор".

На іншому місці вписався німецький професор:

Дещо з сарсельського побуту

"In herzlicher Bewunderung ueber die rege Taetigkeit in diesem Hause des Geistes". (В сердечному подиві живої діяльности в цій оселі духа).

А інший професор міжнародного права — француз вписав такі теплі слова:

"En souvenir d'une visite très amicale, en gage de collaboration, et avec l'espoir d'une réunion à Kiev". (На спогад дуже милих відвідин, в запоруку співпраці і з надією зустрічі в Києві).

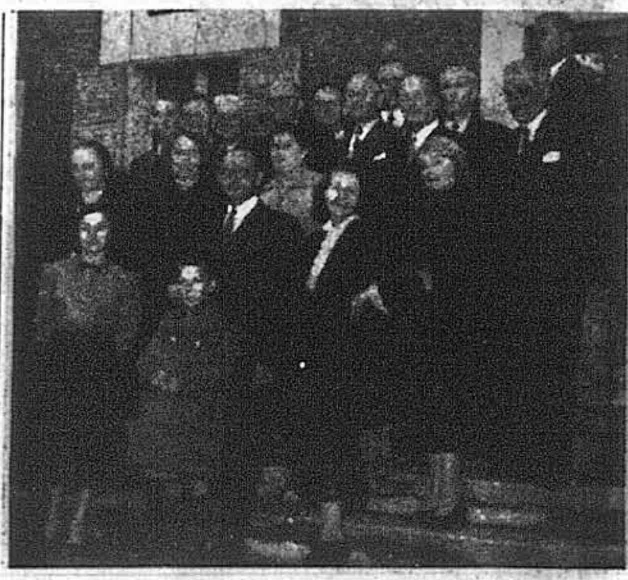
В будинку НТШ, крім установ, містяться приватні мешкання осіб, затруднених в цих установах, та їх родин. Скромно і тісно примістилися тут чотири родини та 6-7 самітників; іноді переходово перебувають тут й екстерні співробітники, головно з Мюнхену і Парижу. Організаційно цей науковий „Колгосп" становить сарсельську громаду з керівником й адміністратором будинку на чолі. Обов'язки останнього виконує проф. Т. Волошин.

Сарсельська громада має спільну їдальню, де головно в обід збираються всі мешканці оселі. Ця нагода дає можливість сарсельцям обмінятися новинами; розмови за столом в Сарселі дуже багаті на сюжет. Найчастіше прочитані в пресі українські культурні новини, відомості про різних осіб з наукового і культурного життя стають предметом обміну думок. Про десятки, а то й сотки осіб, що працюють в різних ділянках українського життя на еміґрації, сюди сходяться відомості через пресу, листи, розмови. Українські сарсельці мало знають своє ближче оточення в цьому малому містечку; зате їхні „знайомі", про які ведеться розмова, це учасники Академічного Конгресу в Мюнхені, артисти трупи Й. Гірняка в Ню Йорку, торонтські редактори чи автори з филаделфійського „Києва". Отак наш Сарсель переріс географічно і соціяльно французький "Sarcelles" і живе в українській універсальній громаді, розпорошеній чи не по всьому світі.

Колись і десь ми писали про Сарсель, називаючи його не лише „науковим колгоспом", але й „хутором науковців". Годиться і про цю сторінку пригадати двома словами. Дійсно, оселя українських учених в Сарселі, це справжній невеликий хутір. Від ранньої весни до осени все тут в зелені і квітах. З плеканням ярини (у вільний час тут процвітає також городництво) конкурує плекання квітів; сарсельські квіти — це „діти" проф. Т. Волошина, який, будучи ботаніком, з великою запопадливістю й любов'ю займається квітами, що є окрасою оселі НТШ. Не бракує на нашому сарсельському хуторі й тварин, є тут домашня птиця і крілики, що ними опікуються господарі сарсельського будинку і їх син Володко, одинокий малий мешканець в оселі науковців.

Науковий „колгосп", розгорнена праця і турботи довкола Енциклопедії, заквітчаний город і симпатичний Мурко на вікні... чи не є це дещо зневажливе трактування нашої „святині науки", в цьому репортажі? А чого ж би?! В українському Сарселі, як і в житті, поважне й високоідейне пов'язане з буденним, людським і звичайним.

Невже ж про людей науки не мали б права ми думати, як про звичайних людей серед їх буднів, а не свят?!



Співробітники і працівники Европейського Відділу НТШ в Сарселі. Другий від ліва в окулярах: голова Відділу і ген. секретар НТШ проф. д-р Володимир Кубійович.

Олександер Кульчицький

НЕЗНАНИЙ САРСЕЛЬ

Не про місцевість департаменту Сен — і Оази тут мова. Вона в географії й адміністраційній номенклятурі Фанції добре відома. Мова про Сарсель, що став скороченою назвою осередку наукових працівників, які, дякуючи допомозі ВПреосв. Архиєп. Івана Бучка, найшли там свою садибу, своє місце праці. А цей осередок, хоч про нього появилася низка статтей та була видана окрема брошура, має ще деякі аспекти, — що дозволяють про нього говорити, як про „незнаний Сарсель".

Сарсель — гурток діяльних і діючих людей

Про Сарсель, як про садибу українських установ, Наукового Товариства ім. Шевченка і „КОДУС-у", вже дещо писали. Але поза установами і побіч установ є ще люди, які саме цей осередок творять, у цих установах працюючи, чи причиняючися до їх праці в громадській і науковій площині. Вони пов'язали цю діяльність із Сарсельським Осередком наслідком цієї вже обставини завдяпраці свою виконують завдяки своєму перебуванню в Сарселі, яке саме дає їм нагоду і спроможність того чи іншого завдання піднятися.

Перейдемо до конкретних прикладів, що найкраще виясноють нашу гадку. Парижі існує, заснована проф. О. Шульгиним, Міжнародна Академія Науки і Письменства, що згуртовує коло 400 науковців із різних націй Східньої Европи, відділеної від Західньої залізною завісою. Участь українців у цій Академії зводилася б тільки до видатного вкладу наукової праці проф. Шульгина, значного, та все ж таки пропорційно меншого, як співучасть низки осіб з Сарсельського Осередку. Вистачить взяти до рук бюлетень згаданої Академії, щоб про це переконатись. Дві доповіді проф. Глобенка, чотири доповіді автора цих рядків, одна доповідь проф. Янева творять поважний вклад в загальну діяльність Академії на протязі останніх років, виявляючи одночасно цінність існування такого, хоча і невеличкого, згуртування українських науковців (в цьому випадку — може вжити виправданої назви — „незнаний Сарсель"), — без якого цього вкладу не було б. Не було б без Сарселю і такого почину цієї ж Академії, як засідання Академії і з квітня м. р., що представило в зв'язку з сумною річницею трагічних дат філософічну, психологічну і соціологічну проблематику совєтських релігійних переслідувань. Про філософічний аспект говорив католицький французький філософ Етієн Борн, про соціологічний о. Левек, співробітник „Левр д'Орієн", про психологічний аспект — автор цих рядків, включаючи таким чином знову „Сарсель" в праці Академії, що про їх пропаґандивно-наукове значення не приходиться читачів переконувати.

Сарсель і „Високошкільні Літні Курси Українознавства"

В той час, як співдія Сарселю із Академією дає можливість включати українську науку в наукову діяльність еміґрації багатьох середньоевропейських і східньо-европейських народів у міжнародній площині, затіснюючи культурну і наукову пов'язаність української еміґрації з еміґраціями найближчої Україні Европи, тоді ініціятива Сарселю і участь сарсельських науковців у Високошкільних Літніх Курсах Українознавства (в скороченні „ВЛКУ") стали вже для кожного українського еміґранта-інтелектуаліста синонімом духової зустрічі наукових кіл і молодого академічного українського середовища, — надає Сарсельському Осередкові особливого значення в площині внутрішньої культурної дії, — щорічно зосереджуючи думки інтелектуальних кіл нашої еміґрації на якійсь дискусійній важливій проблемі української дійсности; наприклад, щоб назвати тільки четверту з чергових тем ВЛКУ: „Проблема нації в обличчі сучасного світу". ВЛКУ стає безперечно однією із найважливічних періодичних подій нашого культурного, еміґраційного життя.

Сарсель і Психологічний Інститут УВУ

Нові можливості праці для Сарсельського Осередку виникли наслідком обставин, що Сарсель як місце перебування керівника Психологічного Інституту УВУ, автора цих рядків, та співробітника цього Інституту, професора психології і соціології УВУ д-ра В. Янева, став базою діяльности цього Інституту. Щоб говорити тільки про назверхні більші вияви праці цього Інституту, треба передусім згадати наукову конференцію українських і німецьких психологів в Мюнхені в лютому 1954 р. Вона мала за тему психологічну інтерпретацію напруження поміж Сходом і Заходом — і залишила свій тривкий слід у формі „Резюме" виголошених доповідей в англійській мові і видання окремого номеру „Geistige Welt", у якому подано тексти деяких доповідей конференції в німецькій мові. З українського боку брали участь в конференції, побіч пані д-р Е. Смалько, члени Сарсельського Осередку: проф. В. Янів й автор цих рядків. Цей останній з рамени Інституту виголосив в Римі в науковому осередку „Центро ді Сінтезі а Компаціоне" доповідь про „Аспекти формування — української психіки". В листопаді 1954 р. згаданий Інститут зорганізував серію доповідей в Штуттгарді на тему „Біотичне і духовне в психічному житті" із участю доцента УВУ, д-ра Кратохвіля Геха, швайцарського психолога д-ра Дебруннера та автора цих рядків. Серії цих доповідей зібрали добірну й численну німецьку публіку та викликали ціну низку прихильних відгуків у німецькій пресі.

Новим збагаченням діяльности Сарселю, пов'язаним із діяльністю Психологічного Інституту, але який організаційно переходить далеко його рамки і його можливості, є доручене авторові цих рядків з рамени офіційного Французького Дослідчого Осередку (Centre National de la Recherche Scientifique) психо-соціяльне вивчення української еміґрації у Франції. Йде про всесторонній психосоціяльний дослід 150 українських родин (50 родин українських гірників, 50 родин промислових робітників, 50 родин рільних робітників і фармерів), що дав би по змозі повний образ психо-соціяльних відносин поміж українськими іміґрантами, як теж поміж українським, французьким і чужонаціональним середовищем. У зв'язку з таким всестороннім вивченням української іміґрації у Франції, що його очевидно можна б поширити на інші країни — (якщо б найшлися до цього відповідні засоби) — не тільки можна поставити й обміркувати багато теоретичних проблем, але теж у деякій мірі можна протидіяти таким небезпекам нашого іміґраційного життя, як деправація і денаціоналізація нашої молоді. Годі в статті, що не займається особливо питаннями вивчення української еміґрації, насвітлити всі аспекти цієї, як писала преса, „преважливої справи". Це знову докидає нову ділянку до всебічних завдань „Незнаного Сарселю", якого діяльність, як із сказаного виходить — далеко не вичерпується тільки усім відомою працею НТШ і „КоДУС"-у.

МАТЕРІЯЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САРСЕЛЮ

В цій рубриці містимемо сукцесивно списки жертводавців, співучасників акції „Патронат Сарсель" і „Фундації ЕУ/2".

На першому місці акції „Патронат Сарсель" приємно нам назвати наших великих прихильників і приятелів з місцевости Ст. Кетринс — Онтаріо, Канади. Завдяки правдивим ентузіястам цього осередку, акція, що почалася осінню 1954 року деклярацією патронату у висоті 25 дол. (двадцять п'ять) місячно, розгорнулася у велике діло допомоги одної тисячі долярів річно. За роки 1955 і 1956 вплинуло від українських громадян Ст. Кетерин дві тисячі дол. на „Патронат Сарсель".

Дуже тісно з цим осередком співпрацювала радіовисильня Лаврівських у Боффало, яка на протязі цілого року, передавала даром щомісяця радіохвилинку „Сарсель". Ця пропаґандивна акція допомогла теж нашим приятелям в сусідніх місцевостях, як Гамилтон, Рочестер, Торонто й інші.

З великою допомогою прийшли нам у двох останніх роках Громадські Комітети Допомоги Сарселеві в Клівленді, Гартфорді, Лорейні... і в інших місцевостях ЗДА і Канади. Висліди їхньої акції будемо теж тут реєструвати. Сьогодні містимо список пожертв, переданих нам Гром. Комітетом.

В Клівленді, ЗДА

Шнагала Дмитро	$ 25.00
Галан Михайло	25.00
Тарнавський Іван	25.00
Колодій Михайло	25.00
Данилевич Микола	24.00
Кікта Степан	24.00
33-ий Відділ Союзу Укр.	20.00
Угера Нестор	20.00
Левицький Витолд	20.00
Городиський Михайло	15.00
„Вільні Козаки" 125 В.	10.00
Курах Михайло	10.00
Кухта Василь	5.00
Мацьків Теодор	5.00
Ільчишин Василь	5.00
Вігун Микола	5.00
Голембійовський Василь	5.00
Гордійчук Петро	5.00
Кассараба Роман	5.00
Кравчук Ярослав	5.00
Чухрай Микола	5.00
Жук Василь	5.00
Хома Володимир	5.00
Наклович Ольга	5.00
Вудкевич Іван	5.00
Бак Микола	5.00
Пукач Микола	5.00
Ярема Микола	5.00
Медведик Люба	5.00
Фур Іван	5.00
Бачинський Іван	5.00
Василюк Іван	5.00
Піхурко Микола	5.00
Городиський Іван	5.00
Городиський Ярослав	5.00
Галущинська Ірина	5.00
Ковалисько Микола	5.00
Голубець Григорій	12.00
Олексин Жигмонд	12.00
Сениця Михайло	12.00
Іванишин Мирослав	12.00
Ждан Михайло	12.00
Малицький Омер	10.00
Медицький Степан	4.00
Тарасюк Микола	3.50
Васлядинський Мирослав	3.00
Камінський Василь	3.00
Воляник Степан	3.00
Химка Петро	3.00
Купчик Дмитро	3.00
„МОДА" (крамниця)	3.00
Бойко Марія	2.50
Турчик С.	2.00
Вільшанецький І.	2.00
Юзва А.	2.00
Чужак Богдан	2.00
Валій Степан	2.00
Гаваль Степан	2.00
Креснянський Іван	2.00
Данилевич Богдан	2.00
Яворський Іван	2.00
Магоцький Осип	2.00
Чучкевич Роман	2.00
Пелех Тарас	1.00
Онисько В.	1.00
Гусел В.	1.00
Воляник Роман	1.00

В акції „Фундації ЕУ/2" — якщо можна оперувати абсолютними цифрами в того роду зіставленнях — перше місце, як дотепер, займає Шикаґо. З декларованих трьох фундацій (по одному зошитові) вже реалізовані дві фундації:

1. Фундація Т-ва Українських Лікарів у Шикаґо подрібний список жертводавців буде поданий пізніше);

2. Фундація Української Федеральної Кредитової Кооперативи „САМОПОМІЧ" в Шикаґо.

Завідуючі Органи Кооперативи зложили 750.20 дол., а саме такі особи:

Члени Дирекції:

Антін Артимович, Павло Ваб'як, Ярослав Войнаровський, Роман Мицик, Омелян Плешкевич, Степан Скробач, Зиновій Шведак;

Члени Кредитового Комітету:

Орест Городиський, Ілля Мула, Володимир Попадюк;

Члени Контрольної Комісії:

Дмитр Німилович, Семен Пасіка, Олекса Черник;

Члени Кооперативи:

Д-р П. Турула	$ 10.00
Д. Кутко	5.00
Г. Масник	2.00
М. Дачкевич	2.00
В. Попадюк	2.00
Я. Войнарівський	2.00
д-р Матковський	2.00
д-р Білецький	2.00
О. Процишин	2.00
І. Семянчук	2.00
Р. Кочержук	2.00
М. Врилинський	2.00
О. Данилко	2.00
П. Несторенко	2.00
І. Мула	2.00
С. Урденко	2.00
Я. Черинявський	2.00
В. Бойко	2.00
Т. Урбан	2.00
С. Солдан	2.00
М. Семкович	2.00
М. Віда	2.00
С. Будний	2.00
Л. Залізняк	2.00
Р. Кічоровський	2.00
С. Баран	2.00
В. Мізь	2.00
Ю. Мізь	2.00
М. Дулин	2.00
Я. Струтинський	2.00
О. Термена	2.00
Ю. Дичковський	2.00
Д. Бредський	2.00
Н. Валицька	2.00
В. Карпа	2.00
Я. Рак	2.00
В. Мосяк	2.00
Т. Кірек	2.00
С. Скробач	2.00
Н. Кузич	2.00
Ю. Малий	2.00
П. Горбовий	2.00
Р. Гізяк	2.00
П. Баб'як	2.00
А. Ліневич	2.00
Шикаґо Констракшен Ко.	2.00
А. Фединський	2.00
В. Синенький	2.00
К. Легкун	2.00
В. Струц	2.00
О. Заяць	2.00
Я. Цімура	2.00
З. Шведак	2.00
О. Клюковський	1.00
Незнаний	1.00

Всім нашим жертводавцям і прихильникам складаємо щиру подяку.

Фінансова Комісія НТШ, Сарсель

ЦІКАВИЙ І РІЗНОМАНІТНИЙ ЗБІРНИК

Збірник „Української Літературної Газети", 1956. Видання „Українського товариства закордонних студій", Мюнхен, 1957. Стор. 335.

Останніми роками росте значення періодичних видань, що, в деяких ділянках, послідовно відвойовують першість від книжкових публікацій. Мова про періодичні збірники типу альманахів, довідників, справоздань та оглядів.

Збірник УЛГ передбачений, як періодичне річне видання. Форматом, розподілом матеріялу та змістом він пов'язується з „Літ.-наук. збірником", Ню Йорк, 1952. А поскільки тут знаходимо навіть закінчення одніеї статті з нюйоркського збірника, то на книжкових полицях можемо привернути цим двом збірникам їхній органічний зв'язок.

Літературознавство займає у збірнику найбільше місця, — 147 стор., — інші групи: красне письменство — 92 стор., історія — 80 стор. й релігія — 14 стор. Проте найбільше зацікавлення, — іменами нових авторів, — викликає красне письменство, а саме проза, представлена творами Леонида Лимана, Юрія Тарнавського й Богдана Бойчука.

Оповідання Л. Лимана „Колгоспники", — зразок частого явища односпрямованої обдарованости мистця. Витончений поет, майстер настроєвих півтонів, Лиман — прозаїк втрачає свою оригінальність (подібно і Юрій Клен у прозовій творчості не зміг втримати рівня здобутого поетичною творчістю). Оповідання (краще було б назвати цей твір нарисом) визначається знанням підсовєтських жаргонів, соковитими діялогами та, хіба особистим пізнанням тієї трагічної доби (1930-31 роки у Великій Україні), коли „сатана влазить у наші душі".

Юрій Тарнавський дав уривок повісти з життя німецької повоєнної молоді. Авторові близькі психічно зруйновані постаті Фолькнера, хоч автор ще обережний у відході від норм писаної мови. Невідмежовуванням опису від думок своїх персонажів автор намагається схопити „потік свідомости". Уривок свіжий гострою спостережливістю, оригінальними міськими краєвидами та описуванням людей ізсередини.

Школу Стефаника, що ніколи не переривалися в Західній Україні, продовжує Б. Бойчук у творі „Кремезні". Це опис загибелі міцної „куркульської" родини в обставинах совєтської окупації. Опис згущений, втиснений у скупі слова розмови старого з „молодшим". Наступні твори покажуть, чи пляне автор піти власними дорогами, чи й далі перебувати у сфері геніяльного Стефаника.

Поезії Є. Маланюка, Е. Андієвської, Я. Славутича, В. Бойчука, О. Веретенченка та М. Ореста (переклади) об'єднують в збірнику різних рівнем і жанром сучасних поетів.

У зв'язку з минулорічним ювілеєм Франка, збірник приносить три статті.

Юрій Лавріненко („Дещо до еволюції світогляду й політичної думки Івана Франка") виявляє европейськість Франка, що зробив нашу літературу „універсальною, а також урбаністичною". Франко почав від позитивізму Драгоманова, але швидко перейшов до національного соціялізму й вкінці до загального національного відродження.

Огляд Володимира Дорошенка „Радянське франкознавство" інформує про франкознавчі праці та про видання творів Франка під Совєтами. Огляд, спертий на вивченні совєтської книжкової та журнальної продукції, оживлений поясненнями автора статті.

„Історичні праці Іван Франка" Любомира Винаря, — перша окрема публікація про Франка, як історика та перегляд тих праць Франка, що торкаються політичної історії України.

Спогади про Юрія Клена („Юрій Клен, вчений та людина") Дмитра Чижевського, подають багато незнаного, зокрема про незакінчені праці Клена, про його наукові зацікавлення, студентські та останні роки життя шляхетної людини, талановитого поета та дійсного, хоч і мало плодовитого, ученого.

Подробиці про політичну історію кінця вісімнадцятого століття дає праця Олександра Оглоблина „Василь Капніст". Автор стверджує дійсний патріотизм Капніста й боронить його, — „друга муз і друга батьківщини", — від пізніших, кривдячих оцінок.

Опис думок і прямувань визначного історика, дипломата й мислителя знаходимо в статті Ярослава Пеленського „Вячеслав Липинський".

Живий нарис про політичне життя початку двадцятого сторіччя дає стаття Андрія Жука „Українська соціялістична партія (1900-1904)".

Юрія Луцького „Джерела до історії Ваплітe", це низка потрясальних документів, що знайшлися в архіві А. Любченка і що в оригіналі друкуються тут уперше.

Праця Миколи Глобенка „Тератургіма Атанасія Кальнофойського в її зв'язках із староківською літературною традицією" ціна, зокрема, подробицями про Київську Лавру, як давній центр нашої літератури. Праця підкреслює неперервність літературних процесів в Україні, що оминається або заперечується в творах совєтських літературознавців.

Отець Іван Гриньох у статті „Завіт між Богом і людиною" добачає рятунок від можливої катастрофи людства в духовому оновленні, в поєднанні первнів: Бог, всесвіт, людина.

„Коментарі та міркування про деякі видання 1955" Лева Біласа розкривають неволю наукових дослідів в Совєтській Україні, що змушені вишукувати російські впливи в українській літературі й науці.

Хронікальні нотатки та огляд деяких чужомовних видань закінчують цей різноманітний збірник.

Іван К-й

АМЕРИКАНСЬКІ ВОЯКИ ВШАНОВУЮТЬ ПАМ'ЯТЬ ШЕВЧЕНКА

(Допис із Сан Франціско)

Хоч українська колонія в Сан Франціско досить мала, проте місцева філія УККА ось уже два роки підряд спромоглася влаштувати тут справді незвичайні, особливі для цілої Америки, святкування Шевченківських роковин. Особливість цих святкувань полягає в тому, що в них приймають активну участь американські вояки неукраїнського походження, які вивчають українську мову.

Недалеко від Сан Франціско — в Монтерей є велика і єдина того роду в Америці військова школа мов. Серед трьох десятків різних мов народів світу там вивчають і українську мову. Студенти цієї школи — це американські вояки, переважно старшини, що готуються до важливої державної роботи з рамени армії в різних країнах світу. От український відділ цієї школи й завів собі добрий звичай — щороку разом з українцями Сан Франціско відзначати Шевченкове свято.

Свято, що відбулося 30-го березня в залі при місцевій українській церкві, розпочалося доповіддю керівника українського відділу монтерейської школи мов — п. Бориса Александрівського.

Потім відбулися виступи українських дітей і молоді українського походження, а після них — виступи американських вояків - студентів. В першій частині, що її підготував викладач В. І. Гришко, були виступи трьох студентів. Єфрейтор Герберт Бейкер виголосив українською мовою промову, в якій висловив пошану американського народу до національного пророка України. Його промова була зворушлива своїм змістом, бо в ній висловлювалась певність у здійсненні пророчих слів Шевченка про волю й незалежність України. Промовець цитував напам'ять вірші Шевченка і закінчив промову словами Шевченка: „Встане Україна і розвіє тьму неволі!" Після того єфрейтор Ричард Бітті прочитав напам'ять вірш Шевченка „Було колись в Україні", а старшина Джан Весс — вірш „Учітеся, брати мої". Кожен студент оголошував українською мовою виступ наступного студента.

Друга частина, що її підготував С. Старів, складалась із трьох пісень, що її проспівала група студентів у складі семи осіб. Це були дві козацькі пісні — марші: „Ой на горі та женці жнуть" та „Гей нум, хлопці до зброї!" Потім, на виклик публіки, вони виконали ліричну народну пісню „Тече річка невеличка". Окремо старшина Френк Реппен виконав на піяніно свою власну імпровізацію з українських мелодій.

Всі виступи американських вояків були сприйняті публікою з великим ентузіязмом. Особливо захоплювала публіку добра українська мова в устах американців, що до вступу в школу мов ніколи навіть не чули цієї мови. (Їхнє навчання в школі має тривати один рік).

Після святкової частини відбувся концерт, під час якого американські вояки-студенти мали нагоду познайомитися з українським музично-вокальним мистецтвом. Це мистецтво репрезентували добрі майстрі українського співу під керівництвом проф. В. Чайковського. Особливо чудово співали відома співачка О. Задорожна та сам проф. Чайковський. Також високий рівень співу й добрий голос задемонстрував співак В. Мартиненко. Сумлінно виконали свої точки також співачка А. де-Пом'ян та піяніст І. Вовк.

Свято було успішне під кожним оглядом. За це належить особливо відзначити його організаторів — керівника відділу УККА в Сан Франціско п. В. Морозовського та п. О. Руденка.

М. Г.

Інж. В. Рижевський — будівничий шляхів

Для більшости львов'ян прізвище Рижевський, а ще точніше інж. Василь Рижевський, має свою питому вагу і значення. Довгі роки підприємство „Рижевський і Кінель", підприємство, яке затруднювало в своєму складі до 80 процентів українців, хоч один із спільників не був українцем — перебудовувало львівські вулиці та шляхи і довело їх до вигляду, що його Львів міг не посоромитися.

Шовіністичний польський „магістрат" віддавав ці роботи такому „непевному" підприємству, лише тому, що ці роботи квалітативно були без закиду й конкуренції. Інж. Василь Рижевський та його трицять молодих українських інженерів, які тут дуже часто ставляли свої перші кроки після закінчення студій, перебудовували наш Львів, хоч під чужою політичною адміністрацією.

Інж. Василь Рижевський став спільником інж. Кінеля в 1921 році, хоч почав працювати з ним рік раніше, повернувшись з війни. Трохи раніше, ще цього самого 1920 року, інж. Рижевський був комендантом технічного полку дивізії генерала Удовиченка, а в 1918 виконував обов'язки технічного референта при Начальній Команді УА, в ранзі сотника.

Інженерські студії закінчив інж. Василь Рижевський у львівській Політехніці в 1912 році, після чого був прийнятий на працю до Галицького Намісництва, а пізніше перенесений до Ряшова для керівництва консерваційних робіт державних шляхів, шкіл і промислових закладів.

В 1938 році для фірми „Рижевський і Кінель" настає скрутна година: Міська Управа Львова вимагає від інж. Кінеля усунути його українського спільника, погрожуючи, що в противному разі не даватиме йому дальших робіт. Війна, яка вибухла у 1939 р., розв'язала справу. Інж. Рижевський іде на еміграцію, але в 1941 р. повертається знову і організує технічне бюро, яке затруднює багато талановитих молодих українських інженерів та студентів. 1944 рік закінчує існування фірми „Василь Рижевський".

Далі приходить звичайна емігрантська доля: табори в Брегенці, культурно - освітня праця, якій присвячується інж. Рижевський, не маючи змоги працювати за своїм фахом, і нарешті — переїзд до ЗДА, де він осідає у Маямі на Флориді.

Здається, що тут прийде вже кінець технічній праці заслуженого українського інженера. Але ні, інж. Рижевський не хоче піддаватися: він перетривав кілька режимів, які розлетілися швидше, ніж будовані ним шляхи та дороги. Завдяки одному із своїх колишніх професійних „вихованців", інж. Миронові Лепкалюкові (тепер співвласникові великого будівельного підприємства), інж. Василь Рижевський, один із сеньйорів українських інженерів, вертається ще раз до свого фаху: він знову будуватиме шляхи у підприємстві, співвласник якого колись його учень, іде також за традицією свого „майстра" і вишколює практично десятки технічних працівників — українців.

В суботу 13 квітня Товариство Українських Інженерів вітатиме бенкетом одного із своїх сеньйорів. Всі українські інженери й техніки, а зокрема львов'яни, бажають з цієї нагоди ще багатьох щасливих років успішної праці інж. Василеві Рижевському.

к.

КОНЦЕРТ КАМЕРНОГО СПІВАКА ОРЕСТА РУСНАКА В НЮ ЙОРКУ



Орест Руснак у ролі Манріка в опері „Трубадур" Верді

Мабуть не багато треба писати про відомого нашого тенора Ореста Руснака, бо більшість наших земляків, передусім тих, що прибули сюди після другої світової війни, не раз чули його прекрасний спів ще в Европі.

Перш ніж подати дещо з безчисленних наших і чужинецьких критик про цього видатного співака, треба згадати про найважливіше з його біографії.

Орест Руснак родом з Буковини, де й кінчав середню освіту. Як Український Січовий Стрілець і як хорунжий Української Галицької Армії брав участь у першій світовій війні та в українській визвольній війні. Після нашої невдачі опинився він на еміграції в Чехословаччині, де й закінчив консерваторію в Празі в клясі сольоспіву. Відомий вчитель співу проф. Фукс так любив нашого Руснака, що поручив його опері в Кеніґсберґу в Німеччині на героїчного тенора. Після двох років у Кеніґсберґу та після багатьох успішних концертів по різних містах і країнах Европи (Ґрац, Мюнхен, Ляйпціґ, Люксембурґ, Гамбурґ, Берлін, Відень, Київ, Харків, Чернівці, Львів та інші) Руснака ангажує опера в Мюнхені, де він співав ролі героїв у багатьох операх аж до кінця другої світової війни, будучи улюбленцем публіки, яка часто в критиках звала його „українським Карузо".

З приводу виступів Руснака писав колись В. Барвінський: великі вокальні та сценічні вальори — свобода — музична глибина і щирість та змістовий вислів — знаменита дикція.

В німецьких рецензіях на його виступи підкреслювано що: сильний орган, хоч і героїчний тенор, але з ліричними спосібностями і високим „д", що: в е р ш и н н і досягнення найдобірнішої штуки співу, високу голосову культуру, природну здібність, ідеальне творення тону і ведення віддиху, темпо й опанування всіх регістрів.

Треба сподіватися, що і на концерті, який влаштовує Літературно - Мистецький Клюб в Ню Йорку, з нагоди переїзду мистця з Канади до Европи, у суботу, дня 13 квітня ц. р. о годині 7-мій веч., у залі Джуньйор Гайскул при Евню Б між 5-ою і 6-ю вулицями в Ню Йорку, Мангаттен, ми зможемо почути ще багато з мистецьких, незвичайних вальорів Руснака та привітати його на вільній американській землі.

І. Жуковський.

● На передмісті Йоганесбурґу, великого міста Південно-Африканського Союзу, націоналістичний уряд приступив до здійснювання програми збудування 30,000 домів, куди переселять муринів із дотеперішнього їх ґетта. Ці доми мають бути збудовані впродовж трьох років. В столиці Союзу, Кептавні, проголошено закон про заснування високих шкіл для муринів, з одночасним обмеженням їхнього вступу до університетів білих.

ДЖЕК ПЕЛЕНС ГОСТЕМ В „АРЦІ" І НАРОДНОМУ ДОМІ

Ню Йорк. — Як ми вже повідомляли, відомий фільмовий артист українського походження Джек Пеленс, після виступу на телевізійній програмі в Ню Йорку, в неділю відвідав українську фірму „АРКА". Про Арку він чув від знайомих в Каліфорнії.

Наш артист живо цікавився українським мистецтвом, вишивками, керамікою, різьбою та прекрасними писанками, якими „Арка" його щедро обдарувала. Довгий час любувався українськими піснями на платівках Арки, які йому тут задемонстровано. Багато з них вибрав для себе.

В цьому ж часі Джек роздавав свої автографи публіці, зокрема панночкам, які масами облягали крамницю „Арка" та 7-му вул. й другу евеню. Радо говорив по українськи.

Для Арки симпатичний а при цьому скромний Джек вписався в пам'ятник такими словами в анг. мові. „Це чудове місце було для мене розкішшю. Сподіюся, що швидко зустрінемось знову. Ваш Джек Пеленс".

В тому само дні артист відвідав і провів довший час в місцевому Українському Народному Домі, де ним щиро заопікувався та гостив управитель Дому, п. Ярослав Балабан.

Н. Н.

Привернення сталінських принципів в науці

Москва. — В органі міністерства здоров'я „Медицинскій Работнік" появилась стаття характеру офіційної інструкції для лікарів і біологів, щоб вони надалі в своїх дослідах і наукових творах мали на увазі марксо-ленінські теорії, а не західні методи „так званого об'єктивного досліджування". Об'єктивність в науці — кажеться в отій статті — є тоді, коли наука згоджується і доповнюється з марксо-ленінською політичною й економічною ідеологією. В противному випадку об'єктивність шкодить і треба її оминути. Цю суто-сталінську теорію, стосовано з усією суворістю за сталінського режиму терору. Водночас у тій самій статті, наче для практичного виказання, як має виглядати отака комуністична „наукова об'єктивність", добуто назад з комуністичного архіву теорію про наслідність набутих прикмет, яка має підбадьорювати комуністичних „виховників" защепити марксо - ленінські науки в молоді душі так глибоко, щоб вони переходили з покоління в покоління! При цій нагоді знову добре попалось Фройдові та іншим західнім психоаналітикам, дармащо сам Нікіта Хрущов взорувався на них, як говорив про Сталіна на 20-му з'їзді компартії, як про злочинного психопата.

ЖИТТЯ НА ПОЗИЧЕНИЙ ЧАС

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ці в цьому краю. Дотеперішні клопоти з працею і мешканням заступило оптимістичне плянування кращого майбутнього. Саме у висліді цього радісного плянування вона й викупила забезпеченеву полісу для себе і своєї родини. Та хто вгадає свою долю! У розквіті фізичних сил приходить страшна умова недуга, і ця молода мати маленьких дітей, така потрібна для своєї родини, відходить з цього світу. Чи міг хтось передбачити цей трагічний кінець життєрадісної жінки і матері? І чи можна легковажити собі такі можливості, зокрема, коли хтось має родину і відповідає за долю своїх дітей?

Три образки із самої гущі життьових випадків, яких перелічити не можна. Три трагедії з-поміж соток і тисяч, які трапляються серед нашої громади щодня. І три приклади, як передбачливі люди, при повному здоров'ї, з ранній молодості, з райдужними перспективами, все ж таки не забувають про можливість трагічного випадку і заздалегідь забезпечують себе проти них. Скільки нещастя обминули б сотні і тисячі наших родин, передусім наших дітей, коли б їхні батьки, не зрікаючись оптимізму і довір'я в життя, забезпечили своїх найближчих і найдорожчих від трагічних випадків. Адже передусім для того народилася й поширилася на мільйони людей ідея життьового забезпечення. І вона врятувала вже мільйони родин від нужди, а мільйонам дітей дозволила вийти в люди навіть після трагедії з їх найближчими. Мабуть не за горами той час, коли не тільки загал американських батьків тямитиме про це, але й наші українські батьки та матері користатимуть з благородної ідеї забезпечення своїх дітей, до того ще в своїх власних, національних установах.

Я. П.

Проковтнена „радіо-піґулка" допомагає стверджувати стан здоров'я

Ню Йорк. — Рокфеллерівський Інститут Медичних Дослідів демонстрував цікавий винахід, який дає можливість краще розпізнавати стан здоров'я людини. Пацієнт має проковтнути маленьку „радіостанцію", сконструйовану в вигляді піґулки, і вона повідомляє про висоту тиснення крови пацієнта. Перші типи цих „радіо-піґулок" мають досить обмежену надавчу спроможність, але незабаром мають бути поліпшені моделі, які повідомлятимуть про кислотність в шлунку і кишках пацієнта та про інші недуги людини. Цю радіо-піґулку сконструювала Радіова Корпорація Америки на спілку зі шпиталем Ветеранської Адміністрації в Ню Йорку. Кошти продукції першої радіо-піґулки становлять 10.000 долярів, але в майбутньому при масовій продукції, коштуватимуть вони тільки по 30 долярів.

Республіканський сенатор Ґолдвотер критикує бюджет Айзенгавера

Вашингтон. — Республіканський сенатор з Арізони Беррі Голдвотер промовляв в Сенаті і критикував президента Айзенгавера за те, що не дотримав своєї обіцянки з 1952 року і цього року предложив федеральний бюджет в сумі 71,800,000,000 долярів. (В 1952 році Айзенгавер під час виборчої кампанії обіцяв виборцям, що буде зменшувати федеральні видатки). Сенатор твердив, що жадний „чесний" публічний службовець не сміє допустити до того, щоб не дотримати своєї публічної обіцянки. Сенатор Голдвотер — це, покищо, останній республіканець, який критикує Айзенгавера за висоту його бюджету, домагаючися зменшення федеральних видатків. Голдвотер виступив і проти „модерного республіканізму" Айзенгавера, яким теперішній уряд хоче закрити те, що було дійсним республіканізмом, коли Айзенгавер вів виборчу кампанію в 1952 році.

Зі Спорту

ДЖУЛІЯНА СК — УСК — НЮ ЙОРК 3:2

Тим часом перемогла Джуліяна, хоч її перемоги аж надто чистою назвати не можна. Рутинні і все таки добрій клясі гри змагунів Джуліяни — до речі в більшості відомих професіоналів — УСК ставив молодече завзяття, часто теж і добрі технічні заграння і якщо б не односторонній суддя, вислід міг бути таксамо добре 3:2 в користь УСКУ.

Змагання почались з 27-и хвилинним спізненням й УСК грав під протестом. Крім того в другій половині гри, коли УСК був у постійному наступі, змагуни Джуеліяни — мали добрий вислід: вибивати м'яч геть з площі. А що другого м'яча не було, тому теж і не диво, що в сумі біля 20 хвилин часу страчено для чекання на м'яч. Суддя, не уважаючи на упімнення капітана УСК-у, втраченого часу не відтягав і змагання закінчив без додатку, а то й скоріше, як нормально повинен.

Тому теж Управа УСК-у — вислід змагань протестує. Тимбільше, що під кінець змагань, коли Катуріч був з м'ячем під воротами противника: ладився до стрілу, змагун Джуліяни зловив його руками за ноги і не дозволив стріляти. Суддя, не то, що не дав вільного, але взагалі не реаґував на те.

В нормальних обставинах і при нормальному судді — УСК міг і тим разом зійти з грища переможцем, хоч треба признати, що Джуліяна була дуже сильним і небезпечним противником.

В УСК-у всі змагуни виявили максимум зусилля перерішити ці такі важливі змагання у свою користь, хоч і не бракувало деяких слабих моментів.

Перші ворота для УСК-у добув Голюка вже в 3-й хвилині гри, але Джуліяна накинула сильне темпо і протягом 20 хвилин добула троє воріт. УСК добуває ще одні ворота, але суддя їх не признає — (і не відомо, чому?) опісля оборонець Джуліяни дотикає м'яча рукою і суддя замість диктувати карного проти Джуліяна, робить лише корнера.

В другій половині гри Джуліяна бороняться, УСК безупинно атакує, але згадані викопи м'яча поза площу не дозволяють на нормальну гру. Все таки в 64-й хвилині гри Наливайко добуває другі ворота для УСК-у. УСК далі тисне, але воріт не добуває...

Склад УСК-у: Цьолко, Шмігель, Підгорецький, Коваль, Гаврилюк, Наливайко, Зам'ятий, Павлюк, Голюка, Катуріч, Василькевич, Свнтух.

Джуліяна — резерва — УСК — резерва 3:0. Швабен — рез. „В" — УСК — рез. „В" 1:2. УСК — учні — Елизабет СК учні 0:0. Елизабет СК новаки — УСК — новаки 0:5.

(ix)

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Клюб Поступовий, Відд. 70 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в середу 17-го квітня, о год. 7-ій веч., в приміщенні УНДому 433 Hoboken Ave. — І. Патуляк, предс.; П. Костик, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во Подільська Січ, Відд. 8, повідомляє; своїх місцевих і поза місцевих членів, що збори відбудуться в неділю 14-го квітня, о год. 2-ій по пол., в залі Клюбу 13 Washington St. З причини Свят Воскресення Христового, які припадають цього року на 21-го квітня — робимо збори один тиждень скоріше. — П. Гарасимів, предс.; В. Мандзій, секр.

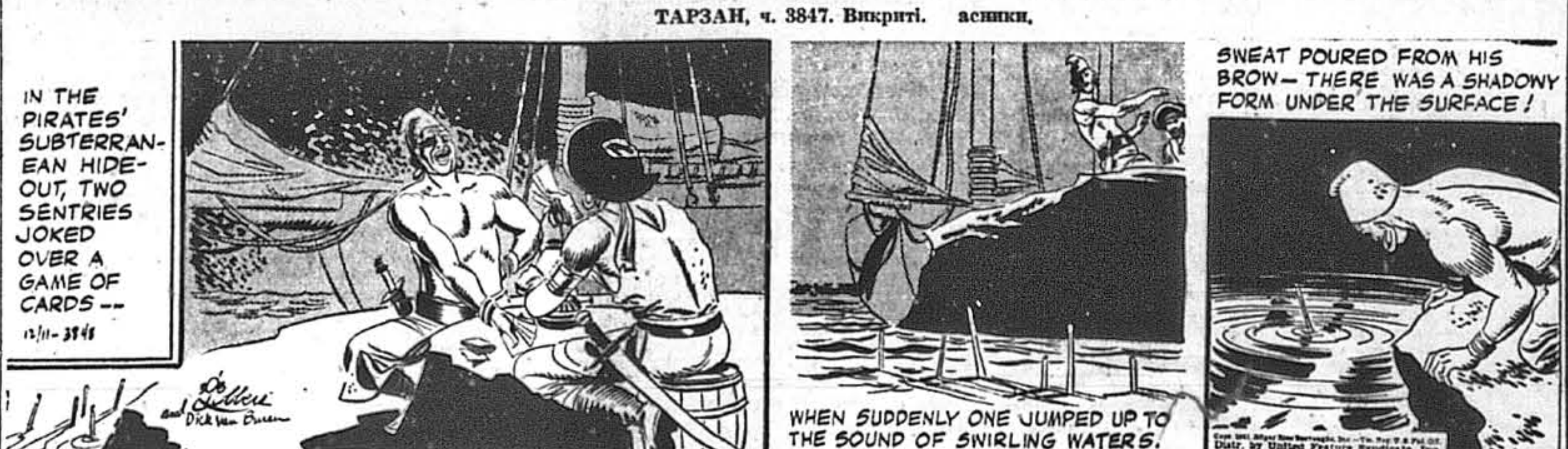
ШИКАҐО, ІЛЛ. — Б-во св. Стефана, Відд. 221, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю 14-го квітня, о год. 12:30 по пол., в Домі Відд. УНСоюзу при 841 N. Western Ave. — важливі справи, тому проситься всіх членів прибути. — Т. Шпікула, секр.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. Т-во ім. Т. Шевченка, Відд. 42, повідомляє своїх членів, що, з огляду на те, що в третю неділю місяця, припадають Великодні Свята, місячні збори відбудуться в середу 17-го квітня, о год. 7:30 веч., в УНДомі при 237 Говп Еве. Просимо привести зі собою нових членів, щоб їх вписати до УНСоюзу. — В. Марущак, рек. секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — С-во „Любов", Відд. 37, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю 14-го квітня, в УНДомі 214-216 Фултон вул., о год. 3-ій по пол. На квартальних зборах, кас. Віра Діковицька зрезиґнувала. Членки резиґнацію прийняли і вибрали за касирку М. Полевчак. Урядниці на 1957 р.: Предсідателька — А. Погранична; заст. — А. Горін, рек і фін. секр. — А. Гнатюк; заст. А. Ґенеґа; кас. М. Полевчак; заст. — М. Хитра. Контр. Ком.: М. Процак і Є. Ковальчук; опікунки хворих: П. Ільків і П. Чечіль.

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини

ТАРЗАН, ч. 3847. Викриті. асники.



У підземному сховку піратів два вартові жартували, граючи в карти.

Аж раптом один з них схопився, почувши шум води.

Піт почав скапувати з його брів — під водою була темна постать!